

EXCLUSIV SDC

Ian Anderson răspunde în exclusivitate întrebărilor „Suplimentului de cultură”. Acesta va fi prezent cu trupa Jethro Tull pe 30 august la Sibiu, unde va susține un concert oferit gratuit în Piața Mare de Fundația ARTmania. ÎN » PAGINILE 2-3

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂTA » EDIȚIA NAȚIONALĂ » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

1,5
LEI

NR. 140 » 11 – 17 august 2007 » Săptăminal realizat de Editura Polirom și „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

CIRCLU NOSTRU
VĂ PREZINTĂ:

40 DE ZILE

Lucian Dan Teodorovici

În ultima vreme, după moartea Patriarhului Teoctist, asist cu o ușoară stupefacție incurajată probabil de aerul cu influențe mistice pe care, la rîndu-mi, l-am respirat încă din copilărie, la un circ mediatic incredibil creat în jurul Bisericii...

ÎN » PAGINA 2

„Eu nu sînt Lenin
ca să luminez
lumea”

Interviu cu scriitorul
Alexandru Vakulovski

Cînd a apărut *Pizdeț*, în 2002, toată lumea a văzut în Alexandru Vakulovski, autorul de numai 22 de ani, un „băiat rău”. Asocierile cu *Trainspotting* (filmul) nu au întîrziat să apară, nici contestațiile aprige. Alexandru Vakulovski a reușit să intre atît în topul celor mai bune debuturi, cît și în cel al rebuturilor postdecembriste.

ÎN » PAGINILE 8-9

„Academia
itinerantă
Andrei Șerban”

Nu pierdeți în numărul viitor dosarul special dedicat „Academiei itinerante Andrei Șerban”, proiectul inițiat de ECUMEST și de Institutul Cultural Român de la New York. Participă Corina Șuteu, Andrei Șerban, Tatiana Niculescu Bran, actorii Ionuț Caras, Ramona Dumitrescu, Cristian Grosu și Cătălin Herlo.

ÎN » PAGINA 13

Un om fericit

„Rockerii bătrîni de la noi au zis că, după ce-au văzut Rolling Stones la București, pot să moară. Pittiș poate că n-a spus-o. Dar – să folosesc stilul caracteristic – a murit prea curînd după eveniment, ca să nu cred că a murit fericit”. (D.U.)

Citiți un articol
în memoriam de
Dumitru Ungureanu și
un interviu acordat de
Florian Pittiș „Suplimentului
de cultură” în 2004.

ÎN » PAGINILE 6-7

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Lucian Dan TEODOROVICI

40 de zile

Faptul că Biserica Ortodoxă Română apărea, în orice sondaj al încrederii în instituții, de departe pe primul loc nu m-a intrigat niciodată: ba chiar mi se părea cumva neobișnuit ca Biserica să fie inclusă pe lista instituțiilor statului, întrucât introducerea ei crea de la bun început un handicap pentru celelalte. Biserica nu „concura” de fapt nici la nivel administrativ, nici social, nici politic, căci ea avea atutul suprem de a fi, în ochii românilor, un fel de reprezentanță divină pe pământ, nicidecum o instituție oarecare. Iar când la mijloc apare ideea de Dumnezeu, e ridicol de crezut că, spre exemplu, niște băi de mulțime ale vreunui politician sînt de ajuns pentru a crea o concurență serioasă.

În ultima vreme, după moartea Patriarhului Teoctist, asist cu o ușoară stupefacție încurajată probabil de aerul cu influențe mistice pe care, la rîndu-mi, l-am respirat încă din copilărie, la un circ mediatic incredibil creat în jurul Bisericii. Ziarele se înghesuie să-i depisteze pe toți posibii succesori la scaunul patriarhal și să creeze atmosfera de campanie electorală în care pare a fi inclus întregul popor român. CNSAS a trecut la verificarea dosarelor înalților prelați, pentru a elimina din funcția-cheie un „posibil securist” (iar printre argumentele lui Mircea Dinescu pentru aceste verificări s-a strecurat și unul care nu poate fi considerat nici ironic, nici de bun-simț, ci doar, eufemistic spus, cinic: „De la Iliescu la Constantinescu spuneau că poate n-ar trebui să ne grăbim să-i verificăm, poate ar trebui să-i lăsăm să moară în liniște. Numai că aștia care vor veni sînt mai tineri și nu mor așa de repede” – s.m.). Între timp, tot felul de voci civice se perindă pe la televiziuni, amintindu-ne cit de desuetă e B.O.R., cit de afectată și înapoiată e societatea noastră tocmai din cauza influenței bisericicești ș.a.m.d. Ba chiar și suspiciunile, exprimate de multe ori vehement, cu privire la trecutul păcătos al Patriarhului Teoctist sînt reiterate în ultima vreme tot mai des, uneori cu un fel de satisfacție care aduce a grotesc.

Nu spun că nu am gîndit în aceiași termeni despre Biserică, de multe ori. Nu spun că verificarea dosarelor nu e necesară, pentru că, la rîndu-mi, nu mi-aș dori în nici un caz un alt Patriarh pe care trecutul să-l facă subiect negativ de presă. Lucrul pe care vreau însă să-l spun e că zilele ulterioare

morții Patriarhului par a fi cele mai grele pentru imaginea B.O.R., iar asta ar trebui să-i intereseze tocmai pe înalții prelați. Scriam la început despre sondaje și nepotrivirea Bisericii ca instituție a statului pe listele acelor sondaje. Era vorba despre un prestigiu construit în multe secole, sub umbrela religiei și datorită „monopolului” de mijlocire a unui contact cu divinitatea pe care, firește, nimic altceva nu-l putea concura. Campania mediatică de acum tocmai aduce însă Biserica în rînd cu orice altă instituție a statului. Înălții prelați nu sînt priviți în presă nicidecum altcumva decît ca niște politicieni care aspiră la vreo funcție importantă în stat. Frustrările din societatea civilă ies la suprafață liber și, mai ales, concertat în această perioadă. Instituția în sine, cu administrația ei, e pusă sub o lupă groasă, laică și neiertătoare. Iar presa înghite cu voluptate, într-o perioadă de relativă stagnare a subiectelor politice, orice temă lansată pe piața cu privire la B.O.R. și, așa cum face cu orice altă instituție, o pune pe masa de disecție, în vîzul publicului larg, aducîndu-și, la rîndu-i, contribuția la suspiciunea generală.

Biserica Ortodoxă Română se află, în perioada celor 40 de zile de la moartea Patriarhului pînă la înlocuirea lui, în fața unei provocări majore: aceea de a limita cit mai mult din erodarea aproape firească a prestigiului de care vorbeam. Acum mai mult ca oricînd e necesar ca oamenii Bisericii să vină în întîmpinarea așteptărilor nu numai ale credincioșilor, ci ale întregii societăți, incluzînd aici și mass media. Dacă nu vor ști să gestioneze perioada, noul Patriarh s-ar putea să se trezească la conducerea unei instituții ca oricare alta. Știu că mulți vor spune că așa ar fi și firesc. Îmi permit însă să cred, cu riscurile de a fi privit ca un retrograd, că B.O.R. ar trebui să-și păstreze un alt statut. Unul special. Pentru că Biserica nu furnizează, asemenea altor instituții, nici pensii mai mari, nici TVA scăzut la mîncare, nici fonduri europene, nici drumuri mai bune. Biserica, pentru cei mai mulți dintre români, este instituția care, chiar și atunci cînd promisiunile celorlalte instituții se dovedesc lipsite de conținut, rămîne principala furnizoare de speranță. Iar asta, oricît de patetic ar putea să sune, rămîne totuși prima necesitate umană.

„Eu sînt tipul «unplugged» într-o trupă rock”

Jethro Tull vin la Sibiu. Pe 30 august, legendara trupă rock va susține un concert în Piața Mare. Intrarea va fi liberă, evenimentul fiind organizat de Fundația ARTmania, în parteneriat cu Asociația Sibiu CCE 2007, Primăria Municipiului Sibiu și Casa de Cultură a Municipiului Sibiu. Alături de cine va cînta Ian Anderson, liderul trupei cunoscută ca o „mare familie”, și ce fel de piese vor interpreta cei de la Tull, aflați dintr-un interviu acordat în exclusivitate pentru „Suplimentul de cultură”, de către Ian Anderson.

Veronica D. Niculescu

După cum ați spus cîndva, Jethro Tull este „an extended family” (o

familie extinsă). Care sînt muzicienii care vi se vor alătura în concertul de la Sibiu?

John O'Hara, la clape, James Duncan la tobe, David Goodier la bas și Florian Opahle la chitară. Toți sînt muzicieni care au cîntat alături de mine în spectacole solo sau orchestrale, în ultimii cîțiva ani. Martin Barre (singurul membru stabil al trupei, alături de Anderson – n.r.) este în vacanță la reședința sa din Canada, pentru trei săptămîni, iar Doane Perry (bateristul trupei – n.r.) lucrează la un proiect, o înregistrare în SUA.

Primăvara aceasta a fost o perioadă bună pentru fanii Jethro Tull – EMI/Chrysalis a scos Best Of Acoustic Jethro Tull. Ce ne puteți spune despre acest album?

Este o colecție a cîtorva dintre piesele mele acustice favorite, scoase de-a lungul anilor. Cele mai multe albume Jethro Tull conțin atît piese acustice, cit și electrice, așa că era firesc să mă concentrez asupra acestui aspect al trupei, pentru fanii muzicii acustice. Pînă la urmă, eu sînt tipul „unplugged” într-o trupă rock!

V-ați creat o tradiție „unplugged” de-a lungul anilor. La Sibiu va fi un show acustic sau un amestec de materiale acustice și electrice? Veți cînta piese noi sau veți relua anumite bucăți deja cunoscute?

Va fi un amestec de vechi și nou, electric și acustic. Ca toate concertele Jethro Tull. Vor fi cîteva bucăți de pe albumul nostru nou, care urmează să fie înregistrat în curînd, dar și cîteva re-aranjamente ale bucăților deja clasice ale Tull, precum și anumite aranjamente deja familiare ale unor cîntece.

PUBLICITATE

Concurs Time Out București

Bucureștiul în proză scurtă

Un loc, un personaj, o istorie sau pur și simplu ceva din atmosfera orașului... Trimite o povestire despre București pînă pe 27 august și te poate citi un oraș întreg.

Textele trebuie trimise pe adresa carte@timeoutbucuresti.ro. Lucrările vor fi analizate de un juriu format din criticul literar Dan C. Mihăilescu, istoricul Adrian Majuru și redactorul șef al revistei Time Out București, Anca Ionită.

Textele câștigătoare vor fi publicate în numărul din 20 septembrie.

Time Out
București

PROFIL

60 de milioane de albume vândute

Jethro Tull s-a format în 1968, a vândut 60 de milioane de albume cu cele 30 de discuri, a susținut peste 2.500 de concerte în 40 de țări și își continuă turneele, cu o medie de o sută de concerte pe an.

În cei aproape 40 de ani de activitate, componența grupului a suferit numeroase modificări, beneficiind de aportul a numeroși muzicieni de calibrul, care le-au stat alături în diverse perioade singurilor doi membri stabili: vocalistul și instrumentistul Ian Anderson și chitaristul Martin Barre.

Jethro Tull și-au început cariera ca o trupă de rhythm and blues, gen foarte popular în Anglia anilor '60. Liderul Ian Anderson, omul care a introdus flautul în muzica rock, a adus un sunet inconfundabil muzicii trupei. *Aqualung* (1971) a fost albumul care le-a impus numele pe piața muzicală și este considerat și astăzi de mulți fani drept cel mai valoros material Jethro Tull, fiind și cel mai bine vândut – 7 milioane de exemplare.

Următoarele discuri i-au propulsat în poziția de pionieri ai rockului progresiv. Albumul *Thick as a Brick* (1972) propune o premieră în muzica rock: conține o singură piesă, lungă de 43 de minute, ce are două părți.

Cu *Songs from the Wood* (1977) începe perioada folk a trupei, pentru ca anii '80 să îi găsească pe Jethro Tull experimentând cu sunetul sintetizatoarelor și tobelor programate, începând astfel perioada de rock electronic a trupei. Atracția pentru muzica clasică atinge apogeul cu *A Classic Case* (1985), o selecție cu piesele cele mai cunoscute, interpretate alături de Orchestra Simfonică din Londra. Albumul *Crest of a Knave* (1987) primește Premiul Grammy pentru cel mai bun disc heavy metal.

Cele mai recente albume reflectă influențele din timpul lungilor turnee în lume, o combinație de rock progresiv și elemente specifice diferitelor culturi.

În 2002, Jethro Tull a realizat primul DVD cu un concert live, iar în 2003 Ian Anderson a scos cel de-al patrulea album solo, *Rupi's Dance*, iar Jethro Tull

a lansat *The Jethro Tull Christmas Album*. Acum, Jethro Tull lucrează la un nou album.

Componența oficială:

Ian Anderson – voce, flaut, chitară acustică, mandolină, armonică, bamboo flute
Martin Barre – chitară
John O'Hara – clape
David Goodier – bas
James Duncan – tobe
Doane Perry – tobe

Faceți turnee deja de aproape 39 de ani. Publicul din România abia așteaptă să vă asculte, după concertele din București, din 2004 și 1994. La ce vă așteptați voi de la publicul român?

IAN ANDERSON: Nu aștept nimic! Eu iau lucrurile așa cum vin. Eu voi fi acolo ca să am un concert bun. Dacă și altcineva se mai simte bine, asta-i un bonus! *If the weather is nice, the legs are brown and the cockerel crows in the morning sun, then it's a good day in the countryside...*

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Radu Pavel GHEO

Viena, după colț – 3. Prin oraș

Viena cotidiană nu e ușor de sintetizat. E, desigur, o lume plină de diversitate și culoare, dar în alt fel decât m-am așteptat. Sau și cum m-am așteptat de la o capitală din Europa Occidentală, dar și altfel – în nenumărate alte feluri.

Am avut parte, de exemplu, de o lecție de psihologie socială foarte interesantă, oferită de bicicliștii vienezi. Viena e împinzită cu piste de bicicletă, pe care poți circula nestingherit. Austriecii, ca orice țară civilizată, au mare grijă de bicicliștii lor. Ca simplu pieton însă, am văzut și reversul medaliei. Dăruți cu piste late și cu drepturi de circulație extinse, bicicliștii au adoptat comportamentul șoferilor de automobil tiranici. Gonesc furioși la doi centimetri de pietonul firav, claxonează (mă rog, țîrrie) disperați dacă pari că le ieși în cale, iar dacă aștepti la o trecere de pietoni ce se intersectează cu o pistă de biciclete, ai face bine să stai cât mai lipit de clădirea de pe colț. Trebuia să bănuiesc: orice grup social defavorizat, odată ce capătă putere, încearcă să și-o exercite asupra altui grup mai slab. Bicicliștii e lup pentru pieton.

Seara, pe terase sau în cafenelele Vienei, m-am simțit ca acasă. Singura problemă ar fi fost că nu vorbesc germana, dar am avut aproape tot timpul lângă mine prieteni vorbitori de germană. În rest... Vienzii nu respectă mai deloc stereotipul german. Eventual aș putea spune că-s niște nemți balcanici: veseli, gălăgioși și foarte relaxați, umplu orașul în fiecare seară. De la Operă curg riuri de spectatori, dinspre terase se aude rumoare, pe străzile din centru lumea se plimbă și după miezul nopții... Ai impresia că nimeni n-are chef să stea în casă.

Într-o seară am văzut și o scenă greu de imaginat pe undeva prin România. Mă plimbam agale pe lângă un parc, când, prin fața mea au început să traverseze liniștii strada, în amurg, bărbați îmbrăcați în frac sau în costume negre, cu papion, și femei în rochii de seară elegante, din mătase, satin sau mai știu eu ce. După ce traversau, intrau într-una din clădirile imense de vizavi, care avea pus deasupra porții un banner cu Crucea Malteză. Am ridicat capul

și la etajul întâi al clădirii am văzut prin ferestrele deschise alte zeci de perechi care valsau cu pași largi. Era, probabil, vreun bal cum sînt numeroase altele în Viena, dar imaginea perechilor elegante traversînd strada venea din altă lume. Întorcînd privirea spre parc, am văzut un grup de tineri nonconformiști, cu părul vopsit în roșu sau verde, îmbrăcați în negru, tatuați și plini de piercinguri. Stăteau tolniți pe iarba, beau bere la doză și parcă nici nu vedeau perechile elegante care își parcau mașina la doi metri de ei și se îndreptau spre sala de bal. Tabăra cealaltă se prefăcea – sau era – la fel de ignoranță în privința lor. Nici o vorbă aruncată de la unii la alții, nici un gest cît de mic... Două lumi care se ignorau reciproc, dar coexistau pașnic.

Un loc mereu interesant mi s-a părut și faimosul Stephansdom. Nu e vorba doar de mărteja și frumusețea catedralei gotice în sine, ci și de faptul că acolo ai parte permanent de spectacole din cele mai surprinzătoare. E locul unde prin luna mai au cîntat în stradă niște elevi de la Liceul „George Enescu” din București și, fiindcă și-au depășit timpul alocat, li s-a cerut de către poliție să se retragă. În România a apărut prin cîteva ziare știrea (inexactă sau tendențioasă prin prezentare) că ar fi fost confundați cu niște cerșetori și că erau cît pe-aci să fie sancționați.

Într-o după-amiază, în timp ce mă învîrteam pe acolo împreună cu Gabriel Kohn, azi lector român la Universitatea din Viena, am văzut o adunare mică de inși care agitau drapele maghiare. După cum mi-a explicat Gabi Kohn, erau frații unguri ai Partidului România Mare (dar lor le voi dedica un text separat, fiindcă merită). În altă zi am văzut o trupă de dans acrobatic extraordinară, care performează prin zonă de multă vreme și cu mare succes, de obicei pe muzică bine ritmată și rapidă. În ziua aceea au încercat însă un număr de dans acrobatic pe muzică clasică – și le-a ieșit.

Dacă aș fi stat, aș fi văzut și mai multe. Poate data viitoare. La urma urmei, după cum ziceam, Viena chiar e aici, după colț. La noi în UE.

SUPLIMENTUL LUI JUP

LA LOC teleCOMANDA

Alex SAVITESCU

Recursul Priveghiului

„În România se vorbește mult.

Sîntem un popor epic, liric, dramatic, gata oricînd să practice confesiunea, lamentația, memorialistica și bancul.”

Rîndurile de mai sus, semnate de Andrei Pleșu, au apărut recent într-un articol din revista „Dilema Veche”. Constatările domniei sale au fost, încă o dată, puse în practică în zilele de după moartea patriarhului Teoctist.

Toate televiziunile de știri s-au înghesuit să tragă ediții speciale după ediții speciale. Restul informațiilor despre România și lume au fost lăsate stinghere în colțul ecranului. O nouă tagmă de analiști pofcioși în rating – nu știu cum să le spun, analiști „religioși”?! – s-au cățărât în platourile și pe sub reflectoarele posturilor de nișă. După cîteva zile în care am aflat despre Biserica Ortodoxă Română cam tot atîtea informații cît imi intră în creier după un Steaua – Dinamo, mă și mir că nu am văzut prin studiouri, afirmate de gulerele invitaților, cădelnițe în miniatură în locul claselor lavaliere.

Sînt, ca tot românul, un creștin (semi)practicant. Recunosc, nu țin post, nu aprind frecvent luminări la Biserică. Am o relație discretă și, zic eu, cît se poate de „fair” cu Cel de Sus. Fac aceste precizări pentru a nu fi încadrat, de unii dintre dumneavoastră, la eretici sau la ateii (deși, cu ultimii, nu am nici un fel de problemă). Fac aceste precizări atît de necesare într-o țară fundamentalist ortodoxă, în care orice simplu „?” asupra unui preot se poate transforma, pentru întrebător,

într-un tir de pietre asupra-i. Dar tot spectacolul declanșat după moartea lui Teoctist mi-a lăsat un, ca să zic așa, prost-gust amar.

Sînt stupefiat de cameleonismul de care presa dă dovadă: aceleași mass-media care, în urmă cu cîteva luni de zile și, în general, în ultimii ani, au scris despre perioadele „tulburi” din existența lumească a Patriarhului, uită acum cu desăvîrșire de subiectele pe care le-au scos la lumină. Dacă ar mai dura cîteva zile această avalanșă de emisiuni în care imaginea Preafericitului Teoctist este reclădită cu toate tehnicile posibile, probabil că amprenta publică a acestui om va începe să semene cu aceea a Apostolului Pavel. Ceea ce, îndrăznesc să spun, nu e cazul.

„În România se vorbește mult” și, mi-aș permite să-l completez pe domnul Pleșu, cîteodată miroase. Miroase frecvent, atunci cînd vezi români care și-au lăsat acasă copiii de izbeliște pentru a face poză de grup în jurul catafalcului. Miroase frecvent, cînd televiziunile noastre titrează pe ecran, cu litere de-o șchioapă: „România prăbușită de durere”. Simțul măsurii, discreția, raționamentul, deși concepte care nu fac parte din aceeași categorie, converg spre aceeași stare de spirit: buna-cuviință. Buna-cuviință e o poveste frumoasă zilele astea, în care, vorba unui prieten, mass-media fac „spam” cu moartea Patriarhului. Lipsa bunei-cuviințe nu te duce la fericire și, drept urmare, nici la prea-fericire.

PUBLICITATE

Un joc cu păpuși vii

La Comédie de Gen ve, una dintre cele mai importante scene ale Elveției Romande, și-a încheiat stagiunea 2006/2007 cu un spectacol teatral cu totul special: *Quartet*. Text: Heiner Müller; regie, scenografie și lumini: Robert Wilson. Dacă alăturarea acestor două nume

constituie un eveniment în sine pe orice scenă a lumii, prezența în distribuție a actorilor Isabelle Huppert și Ariel Garcia Vald s a adus un plus de interes pentru această colaborare între Odéon-Théâtre de l'Europe (Paris), Théâtre du Gymnase (Marseille) și La Comédie de Gen ve.

Dragoș Carasevici

Inspirat din romanul *Les Liaisons dangereuses* de Laclos, textul lui Heiner Müller concentrează, în nu mai mult de douăzeci de pagini, întreaga paletă de stări alimentate de eternul război al sexelor, văzut aici ca joc de măști; unul de o rară ironie și cruzime. Transpus pe scena lui Wilson, acesta devine un joc cu păpuși vii, nu doar prin prisma introducerii în estetica manipulării pe care ne-o oferă cele două personaje între care se derulează dialogul – Valmont și marchiza de Merteuil –, ci și ca viziune scenică: regizorul american impune acea proximitate de o precizie milimetrică, devenită de multă vreme caracteristică fundamentală a montajilor sale, constrîngere care, paradoxal, nu îngreădește libertatea de joc a actorilor, ci, dimpotrivă, deschide noi orizonturi în exploatarea spațiului teatral. Acestei precizii a mișcării scenice îi corespunde precizia manevrării luminii; incontestabil unul dintre cei mai mari maeștri de lumini ai teatrului contemporan, Wilson aduce în centrul preocupărilor sale un element pe care mulți regizori îl consideră marginal: „În teatru lumina este

cea mai importantă, totul depinde de lumină. De la bun început am fost preocupat de lumină, de modul în care poate revela anumite obiecte sau schimba percepția asupra lor, de modul în care creează sau modifică spații. Lumina determină ceea ce vedem și cum vedem lucrul respectiv. (...) Pictez, construiesc, compun cu ajutorul luminii. Lumina este o baghetă magică”.

„A ghost sonata of sexual frustration”

Raportul lui Robert Wilson cu textul dramatic este unul cu totul particular și stă de obicei sub semnul „revoltei împotriva tiraniei cuvintelor”, în pofida unei întregi tradiții teatrale occidentale (de la Aristotel încoace) care cultivă tocmai opusul acestei viziuni. Iată de ce Wilson preferă să pună verbalul sub semnul întrebării prin ceea ce el numește „tăcere structurată” (*structured silence*), așa cum o face și în *Quartet*: spectacolul începe cu un prolog mut de circa cincisprezece minute, „parada dinaintea circului”, cum îl numește Wilson, scenă jucată în fața cortinei pe care este reprodus unul dintre tablourile lui

Frans Wouters, *Concertul campestru*. Unica indicație scenică a lui Heiner Müller, cea referitoare la *setting* („Salon înaintea Revoluției Franceze/ Buncăr după cel de-al Treilea Război Mondial”), este tradusă de Robert Wilson prin plasarea în fața acestei cortine a unei mese și a cinci scaune pe care se vor instala, rînd pe rînd, cu mișcări sacadate, mecanice, cele cinci personaje: la Marquise de Merteuil, cu chipul cufundat într-un nor de pudră albă, cu privirea glacială, în ton cu coafura arhitecturală asemănătoare unui iceberg, purtînd o rochie violetă lungă, asimetrică, apoi Valmont, apariție mefistofelică, cu sprîncenele exagerat evidențiate și îmbrăcat în roșu aprins, așînd permanent rînjetul amenințător al unui animal de pradă. Cei doi sînt urmați de un tînăr cuplu care emană erotism la fiecare pas și traversează scena într-o coregrafie decalată – cei care cunosc textul și-ar putea imagina că e vorba de nepoata marchizei și de rivalul lui Valmont, însă cei doi nu sînt decît proiectii ale protagoniștilor și ale rolurilor pe care aceștia și le vor asuma pe rînd. În sfîrșit, a cincea apariție este aceea a unui bătrîn senil lecturînd o carte imaginară, figură la fel de fantomatică ce va anihila cu un

glonte, în finalul scenei, partea bărbătească a cuplului amintit mai sus, fără ca acest fapt să tulbure interesul carnal pe care tinăra îl arată pentru toți cei prezenți la masă. „A ghost sonata of sexual frustration”, cum ar spune Arthur Holmberg, comentatorul lui Robert Wilson.

Acest prolog odată încheiat, avem acces la ceea ce se ascunde în spatele cortinei: un spațiu de joc larg, aflat sub semnul unei geometrii riguroase, traversat pe diagonală de o perdea semi-transparentă. Aceasta din urmă va servi drept instrument în realizarea efectului de oglindă vizat de regizor – de o parte marchiza de Merteuil și Valmont, de cealaltă, ca reflexie mută a acestora, cuplul cel tânăr – pînă cînd cele două perimetre astfel delimitate vor începe să se confunde, la fel și rolurile, iar lumina va rămîne singurul element ordonator în acest teribil joc de măști, care e cu atât mai înfrîntor cu cît el nu părăsește niciodată sfera raționalului.

În teatru, regulile sînt făcute pentru a fi încălcate

Robert Wilson nu se află la prima întîlnire cu textul lui Heiner Müller. Acum exact douăzeci de ani, în 1987, el punea în scenă *Quartett* la Stuttgart, după ce în urmă cu un an montase cu succes la New York un alt text al aceluiași autor: *Hamletmachine*. Pe atunci încă în viață, Müller asistă la premiera de la Stuttgart și îl întrebă apoi pe Wilson de ce a distribuit în piesă tocmai cinci actori, la care acesta răspunde extrem de firesc: „pentru că e un cvartet”. Replica stîrșește un hohot de ris și, în același timp, un plus de admirație pentru regizorul american (cu care Müller va rămîne prieten apropiat pînă la sfîrșitul vieții): în teatru, ca și în afara lui, regulile sînt făcute pentru a fi încălcate.

Întrebat cu ce diferă această ultimă montare de cele anterioare (cea germană și, ulterior, cea americană), Wilson răspunde că artiștii diferiți vor produce, evident, o operă diferită: „Aceasta derivă mai cu seamă din libertatea interioară a actorilor decît din interpretarea propriu-zisă. Eu nu vorbesc niciodată de interpretare. Munca mea e formală. Dau indicații formale: *mai repede, mai lent, mai tare, mai încet, întoarceți-vă spre stînga, priviți în spate, lăsați greutatea corpului înainte, simțiți spațiul din*

spatele vostru, e mult mai puternic decît cel din fața voastră, ridicați privirea la 45, la 30 de grade. În 38 de ani de teatru n-am spus nici măcar o dată unui actor cum ar trebui să înțeleagă un text, un sentiment, o emoție. E mijlocul prin care explorez, caut, comunic cu cei din jur. Dacă punem în scenă un spectacol, n-o facem pentru că am ști deja ce semnifică el, ci tocmai pentru că asta vrem să descoperim”. (Citate preluate din „Le Journal de la Comédie de Genève”, nr. 40, iunie 2007)

SALUTĂRI DE LA PETRILA DE ION BARBU

Radio România Muzical

După 22 de ani din nou în România

Dirijorul Ion Marin

La pupitrul Orchestrei de Cameră a Filarmonicii din Berlin
Cu participarea extraordinară a Corului Madrigal

În direct de la Sibiu
4 concerte excepționale

15-18 august, ora 19,00

Supliment
CULTURĂ
DILEMA VECHIE
OBSERVATOR
CULTURAL
SAPTE SERI
SISTEMUL

97,6 și 104,8 FM
on line muzical.srr.ro
satelit

Radio România Muzical
Clasic, Jazz & more

Un om fericit

Nu m-am numărat printre apropiații lui Florian Pittiș. Nici măcar printre cei care jurau pe-același steag n-am fost. Unele lucruri ne erau comune, câteva ne despărțeau. Într-o vreme chiar mi se părea că trebuie să-l „critic” în mod programatic, găsindu-i nod în păr, bube-n fund și pete în biografie. Dar poți să condamni cameleonul că așa l-a lăsat Dumnezeu?

Dumitru Ungureanu

L am înfilit – grație lui Nelu Stratone – în noaptea cînd „lansasem” prima mea carte, *Prunele electrice*, într-un club de

muzică rock. Pittiș era surpriza pe care mi-o pregătiseră prietenii, curioși să vadă reacția mea la prezența celui despre care nu-mi ascundeam reticențele. N-a ajuns la timp, așa că m-am pomenit dus la terasa unde el și Jerry beau vodcă & sprite. Cînd Nelu m-a prezentat, Pittiș a spus, cu vocea lui teatrală, radiofonică și tele-enciclopedică: „D.U., care astăzi și-a lansat cartea *Prunele electrice*, în clubul...” Parcă *Hard'n'Heavy* se numea locanta... Firește că m-a cucerit. Nici nu se putea altfel, cine i-ar fi rezistat farmecului? Un cabotin perfect, am tras cu concluzia mai apoi, și am și spus-o. Iar el a aprobat-o! Cum adică?, am rămas perplex. Ești de acord că ești un cabotin? N-aș fi un cabotin dacă n-aș fi de acord cu opinia ta! mi-a întors-o. Juca teatru sau doar se juca de-a conversația, nu știu. Nu mi-a dat impresia că n-ar ști pe ce lume trăiește. Dimpotrivă. De-a-tunci am încetat să-l judec (nici înainte nu exagerasem). Doar Cel-de-Sus ne cîntărește faptele.

Altădată ne-am pomenit la aceeași masă cu Marele prozator Nicolae Breban. „Amfitrionul” trona într-un cap, maiestuos și apotegetic, înconjurat de curtea sicofanților de ocazie. Pittiș la

coada mesei, cu mine și încă un rocker. Pe cît de gomos era Breban, pe atît de volubil și natural Pittiș. Pe unul îl da afară din costum gravitatea; pe celălalt îl punea în evidență (auto)ironia, vorba de duh, percutanța. Se discuta despre schimbarea mentalităților noastre, despre așezarea României pe făgaș european etc. Pittiș a spus atunci, făcîndu-mi cu ochiul, că e de acord, dar asta să le facă ceilalți, de ce eu? Parodia dictionul comunist „democrația începe de la mine în jos”. Atitudine pertinentă a unuia care vedea starea de fapt, nu alta decît cu un deceniu, două sau patru înainte, doar contextul fiind lejer. Cînd berea s-a isprăvit și cei care ne invitaseră nu mai aveau bani, Pittiș a comandat cîteva duzini de sticle. Breban, foarte ofuscat – nu pentru generozitatea actorului, ci pentru concurența în... audiență – a plecat, cu suita. Am rămas cei care aveam o pasiune identică – muzica rock – și multe diferențe. Băutura s-a amestecat cu ideile, țigările cu sentimentele, trecutul cu iluziile noastre despre el, concupiscentele cu momentele de glorie, credințele cu dubiile etc., etc. La ce te-ai aștepta de la niște oameni care încearcă să fenteze vremurile, întreținîndu-și fantasma că sînt altceva decît pămînt, fum, vis?

Nu știu cum a fost Florian Pittiș cel adevărat. Știu cum am fost eu, raportat la ce-a făcut el. Nu pot uita, de exemplu, că a apărut în spectacolul TV dedicat lui Ceaușescu, la împlinirea vârstei de 60 de ani, alături de Adrian Păunescu și, parcă, Mircea Vintilă. Erau doar trei inși pe ecran și elogiau sincer sau doar pupincurau. Mă distrează bănuiala că Pittiș își bătea joc de ce recita acolo. Nu e amuzant deloc, fiindcă acel stil de propagandă a strîcat pe mulți.

Rockerii bătrîni de la noi au zis că, după ce-au văzut Rolling Stones la București, pot să moară. Pittiș poate că n-a spus-o. Dar – să folosesc stilu-i caracteristic – a murit prea curînd după eveniment, ca să nu cred că a murit fericit.

„Competiția

Florian Pittiș, care a încetat din viață duminică, la vârsta de 63 de ani, vorbea despre pasiunea pentru muzică, dar și despre politică și postul de radio pe care l-a condus, Radio3Net, într-un interviu pe care „Suplimentul de cultură” l-a publicat în 2004. Redăm o parte din acest dialog apărut în numărul 3 al revistei noastre.

Interviu realizat de
George Onofrei

Ați fi devenit la fel de cunoscut dacă v-ați fi lansat în condițiile pieței muzicale de astăzi? Mă gândesc că există o șansă a generației dumneavoastră de a fi transmis versuri, melodii la care lumea nu avea acces în mod natural...

Eu nu m-am considerat niciodată muzician sau cîntăreț. Am dorit să informez oamenii din jurul meu. Am reușit să strîng în casă o adevărată avere: discuri, casete-video, casete-audio, ulterior și CD-uri. Nu le-am strîns numai eu, au contribuit la această avere și buni prieteni precum Anda Călugăreanu sau Petre Lupu... Am o colecție întreagă, pe care mi-am dorit întotdeauna să o pun la îndemîna turetor. Am înregistrat oricui îmi cerea, gratis. N-a fost vorba despre o afacere sau o negustorie, nici nu le-am făcut decît la cerere individuală. Și în general erau discuri cîdate, nu cele care se găseau pe piață. Acesta e motivul

pentru care am și făcut acel celebru spectacol *Poezia muzicii tinere*. Pentru că în acea perioadă nu exista o asemenea colecție, foarte necesară în opinia mea, nici la Biblioteca Academiei, nici la Biblioteca Universitară, nici la Biblioteca Centrală de Stat. Undeva trebuia însă să existe. Probabil, așa cum alții își fac o colecție de tablouri personale și o pun la dispoziția întregului public, așa și eu am adunat atîtea informații și mi s-a părut ridicol să le țin doar pentru mine sau să le împărtășesc numai la o halbă de bere ori o cafea... Sau cum am tradus Dylan. Pentru că alții nu-l cîntau, l-am cîntat eu, informativ. Nu mi-am dorit niciodată să ajung pe locul întii în topuri și nici nu-mi doresc. După părerea mea, competiția în domeniul artei este o timpenie. N-ai cum să compari mere cu pere.

Totuși, trebuie să existe niște repere, stabilite pe baza unor criterii de apreciere...

Reperele sînt numai de circulație. De cît interesezi în momentul de față. Este un criteriu obiectiv. Punct. În rest, ți-a plăcut, nu ți-a plăcut, e deja un criteriu individual. Ce juriu poate să spună că e mai bun sau nu Elvis Presley decît Frank Sinatra sau decît Ray Charles? Elvis Presley este Elvis Presley, iar Ray Charles e Ray Charles!

Recunoașterea trebuie să vină totodată și din cadrul breslei...

Da. Să vă spun cum am răspuns într-un interviu total surprinzător pentru Iosif Sava. Se spunea că Ion Caramitru este un actor mai bun decît mine. Și am spus: „Domnule Iosif Sava, nu mi-am dorit niciodată să ajung al doilea Caramitru. Eu îmi doresc să fiu primul Pittiș”.

Poate lumea s-ar fi așteptat ca aparițiile dumneavoastră în public să fie mai dese. Cu toate acestea, în afară de cîteva interviuri prin revistele culturale, Florian Pittiș nu este o prezență foarte vie în spațiul public.

Dacă observați, nickname-ul meu pentru chat este Dylan sau Bob Dylan. Dylan de la serviciu și cel de acasă. Dylan păstrează distanța normală între interesul vulgar și viața lui personală.

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

SUPLIMENTUL DE CULTURĂ SE ASCULTĂ PE:

www.supliment. polirom.ro/ radio.asp

O emisiune de George Onofrei și Anca Baraboi

În domeniul artei e o tîmpenie”

Detașarea aceasta de spațiul public provine dintr-o dezarmare... ?

Nu. Nu e așa. Eu mă uit la ce se întîmplă cînd un om cît de cît cunoscut, nu-mi îngădui să spun vedetă sau star, este invitat într-o emisiune sau i se ia un interviu și se ajunge, inevitabil, la cum faceți salată de boeuf și așa mai departe. Mi-a rămas în minte teribil de bine unul dintre dialogurile lui Platon în care se spunea: „Nu mă interesează părerea filosofice ale bucătarului, ci mă interesează cum face el mîncarea bună... Și atunci încerc să selectez și să stau de vorbă cu oameni care sper să mă înțeleagă și care sper să fie interesați numai de ce doresc eu să le ofer celorlalți oameni. În rest, chinul meu personal mă privește. Mi se adresează, peste tot unde mă duc, celebra întrebare banală jurnalistică: Ce planuri de viitor aveți? Și eu le spun de cele mai multe ori că nu-mi place să se uite oamenii la mine cînd fac baie. Așa că îl rog să mă lase să-mi văd treaba terminată...”

Sînteți un om de stînga sau de dreapta?

Habar n-am! Nu îmi sînt foarte clare doctrinele, nu îmi sînt foarte clare opțiunile. Eu știu doar atât, că fac parte din partidul John Lennon – Bob Dylan.

Credeți în teza rezistenței prin cultură în perioada comunistă?

Evident, unica salvare a intelectualilor era rezistența prin cultură, la fel cum în Republica Democrată Germană sau în fosta Uniune Sovietică, principalul mijloc de rezistență era rezistența prin sport. Pentru că numai astfel reușeau să circule în întreaga lume. Era totuși doar o salvare individuală, nu una „de popor”... Tema a fost, de altfel, discutată și la un seminar la care am participat, la Indiana University, anul trecut, exact pe tema rezistenței prin cultură a țărilor comuniste. Un gânditor ungar denumea rezistența prin cultură „velvet prison” (închisoarea de catifea – n.r.) și ideea mea acolo a fost că oricum este o etapă depășită. E foarte frumos că niște istorici se ocupă de asta, dar pe mine mă interesează mult mai mult, în momentul de față, universul.www., căruia eu i-am spus „velvet freedom”.

Mai e trecutul interesant în vreun fel pentru dumneavoastră? De exemplu,

» **Să vă spun cum am răspuns într-un interviu total surprinzător pentru Iosif Sava. Se spunea că Ion Caramitru este un actor mai bun decît mine. Și am spus: „Domnule Iosif Sava, nu mi-am dorit niciodată să ajung al doilea Caramitru. Eu îmi doresc să fiu primul Pittiș”.**

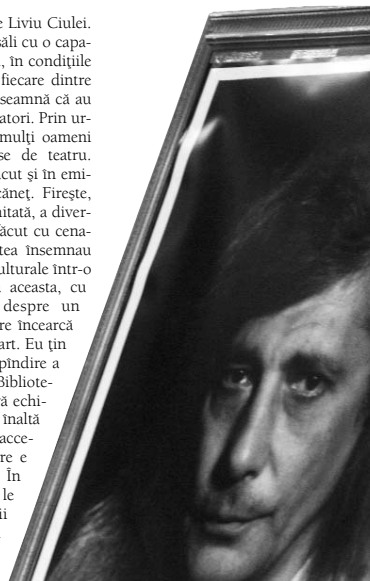
vă interesează seriile din ziare despre foștii securiști?

Fostele romane polițiste din trecut s-au transformat în astfel de seriale apărute în tot felul de ziare; nu cred că mai are rost după atîția ani să o tot ținem așa, otova, cu ideea asta. Ne întoarcem la concepțiile comunistilor, cînd imediat după venirea lor la putere, la toaleta din Cișmișiu, de lângă Liceul Lazăr, îngrijitor era un fost și extraordinar profesor. Comuniștii s-au răzbunat pe intelectuali, pe oamenii cu o anumită concepție. Mie mi se pare chiar de un ridicol fără seamă acest lucru. Valoarea nu mai există. Cred că e unul singur cel care ne poate judeca din toate punctele de vedere: Dumnezeu. În rest, sînt de acord cu Iosif: „Cel fără de păcat dintre voi să arunce cel dintîi piatra”. Eu n-aș arunca.

Ați afirmat că Radio3Net e cel mai bun proiect pe care l-ați făcut în viața dumneavoastră. Nu vă hazardați puțin? Ați făcut destule lucruri...

Nu, nu mă hazardez deloc. Au fost multe proiecte, într-adevăr... Dacă mă gîndesc numai la spectacolele în care

am jucat, puse în scenă de Liviu Ciulei. Peste 330. Am jucat și în săli cu o capacitate de 500 de inși. Deci, în condițiile în care ar fi fost plină la fiecare dintre cele 330 de spectacole, înseamnă că au fost cam 180.000 de spectatori. Prin urmare, nu au fost atât de mulți oameni care m-au văzut în piese de teatru. A fost foarte bine ce am făcut și în emisiunea lui Alexandru Bocăneț. Firește, se petrecea într-o zonă limitată, a divertismentului... Sau ce am făcut cu cenaclul Flacăra... Toate acestea însemnau însă o zonă de răspîndire culturală într-o singură direcție. De data aceasta, cu Radio3Net, este vorba despre un proiect foarte ambițios care încearcă să combine ideile de pop-art. Eu țin foarte mult la asta, de răspîndire a culturii prin ediții de tip „Biblioteca pentru toți”, cu o arhivă echivalentă cu o bibliotecă de înaltă ținută, din care poate nu accesezi nimic, dar despre care e bine să știi că o ai acolo. În casă nu ții ziarele pe care le citești zilnic, în casă ții *Război și pace*. De cite ori citești romanul ăsta? Dar îl ai acolo!

„Artist poți să fii și punînd potcoave la cai”

Aveți o structură destul de ciudată. Fumați Carpați, dar, în același timp, lanșați un radio pe Internet. Un radio care, în România anulul 2004, sună a Jules Verne...

Da. În România, un utilizator de Internet este o persoană destul de abstractă și neutră. Nu știi și nici nu contează dacă fumează... Dacă bea alcool, s-ar putea să tasteze greșit. În rest, în ceea ce privește fumatul, nu e obligatoriu să ai o evidență pe Internet. Nu e nici un fel de contradicție. Singurul război important este între scrumul țigării și tastatură. Obraznic, scrumul cade pe tastatură și, ce e mai grav, dacă te uiți la degetele mele o să vezi că sînt galbene atît la mîna dreaptă, cît și la stînga. Fumez cu ambele mîini din cauza mouse-ului.

De ce are nevoie radioul public de un asemenea proiect?

Nu are nevoie radioul public, are nevoie populația. S-a născut deja o nouă civilizație, o civilizație paralelă pentru unii. Această civilizație numită.www., cum foarte inspirat o numea un prieten de-al meu din America. Se caută o titulatură pentru noua generație, iar cea mai frumoasă denumire e cea de „dot-com”. Eu am avut pe vremuri și o rubrică cu o titulatură ca aceasta. Aici lucrurile stau cu totul diferit decît în civilizația obișnuită. Libertatea este mult mai mare. S-a ajuns chiar la un nou limbaj, cu totul altul decît cel obișnuit... Sfătuiesc pe oricine să ia o revistă de specialitate sau să se uite în paginile „populare”, de altfel, din ziare, pe marginea acestui domeniu și vom constata că foarte greu pot fi înțelese două propoziții una după alta. Mai mult, limbajul la care s-a ajuns aduce cu scrierea prin pictograme, cuneiforme, hieroglife, iconițe...

De ce a fost ales un artist să se ocupe de manageriatul unui post de radio?

Artist poți să fii și punînd potcoave la cai. Nu despre asta este vorba. Nu s-a ales un artist, ci a ajuns la așa ceva un om care își dorește din inimă să fie veșnic curios, să privească cu ochii mari realitatea din jurul lui, așa cum apare ea, zi de zi: cu totul altfel.

„Eu nu sînt Lenin ca să luminez lumea

Cînd a apărut *Pizdeț*, în 2002, toată lumea a văzut în Alexandru Vakulovski, autorul de numai 22 de ani, un „băiat rău”. Asocierile cu *Trainspotting* (filmul) nu au întîrziat să apară, nici contestațiile aprige. Alexandru Vakulovski a reușit să intre atît în topul celor mai bune debuturi, cît și în cel al rebuturilor postdecembriste. Indiferent de ce parte v-ați situa, un lucru nu puteți nega: Vakulovski a deschis valul noilor romancieri, iar *Pizdeț*, primul roman din trilogie, nu are încă rival pe această zonă a literaturii. În final, dacă îmi este permisă o cîrcoteală: proza lui Vakulovski se asortează parcă mai bine cu hîrtia ecologică a primelor două volume din trilogie decît cu formatul *hard cover* al *Bong*-ului care, cumva, îl clasicează înainte de vreme.

Interviu realizat de Elena Vlădăreanu

Care e cea mai ciudată chestie pe care ai prizat-o vreodată?

Părul de pisică, pe care îl prizez zilnic.

Cum ți se par întrebările de acest gen?

Enervante și foarte facile.

În momentul în care ai început să scrii proză, ai prevăzut și astfel de întrebări? Te-ai așteptat ca literatura ta să fie abordată și astfel?

Mă așteptam într-un fel, dar nu credeam că o bună parte a celor care îmi vor vedea cărțile se vor raporta la ele „doar așa”.

Ce ai fi vrut să se vadă și nu s-a văzut?

Pînă la urmă s-a văzut „tot”, dar nu de toți. Dar asta nici nu mai contează. Eu nu sînt Lenin ca să luminez lumea.

Cit reprezintă din biografia ta reală ce se întîmplă în trilogie?

Mult, aș putea spune că totul, pentru că ceea ce am eu în cap e realitatea mea, chiar dacă poate nu mi s-a întîmplat niciodată „în realitate”. Dar dacă te interesează lucruri chiar reale, uite, tatăl meu nu e poponar și mama mea nu e curvă, spre deosebire de părinții personajului meu.

Nu mă interesează chiar lucrurile reale, ci mai degrabă cînd simți nevoia să ajustezi realitatea și în ce sens.

Nu pot ști totul, nu pot vedea totul, dar, în schimb, restul ce nu e totul poate fi imaginat, dacă mă interesează. Atunci cînd vreau să dau impresia de real.

Dacă romanele tale ar fi traduse în Olanda, care crezi că ar fi elementele de noutate pentru cititorul de acolo?

Limba română. Nu știu, nu sînt familiarizat cu literatura olandeză.

Ai vreo preferință pentru o anumită literatură? Ce te atrage spre aceasta? Ce cauți într-o carte?

Îmi plac cărțile „curate”. Adică acele cărți în care simți profesionalismul autorului. Când nu-ți vine să dai vreun sfat. Deși, uneori, scriitura caraghioasă, naivă e delicioasă.

În afară de experiențele high, ce crezi tu că rămîne din cărțile tale?

Eu știu ce scriu, nu ce rămîne. „Experiențele high”, cum le spui tu, sînt doar un mic element din construcția prozei mele și mi-ar părea rău dacă doar asta s-ar vedea. Dar eu nu pot controla și lectura, fiecare cititor vede ceea ce așteaptă, ceea ce vrea sau ce-l deranjează.

De cite ori îți citești manuscrisul înainte de a-l trimite la tipar? Dar după ce apare cartea? O citești?

De foarte multe ori. Cînd e vorba de proză. La poezie e altfel. În schimb, îmi citesc mai des poezia decît proza, după editare.

Cum scrii? Scrii de mînă, la computer? Ai agende, îți faci fișe de personaje? Ai un anumit ritual? Scrii, de exemplu, doar dimineața sau doar seara, doar cu cafea sau doar cu băutură?

Scriu la computer, pentru că am un scris mizerabil. Deși o parte din *Cactuși albi...* a fost scris de mînă. Nu am nici un ritual, dar beau multă cafea, în nici un caz alcool.

Cit crezi că vor mai trece drept exotice astfel de subiecte în literatura noastră?

Nu cred că am scris o literatură exotică. Am scris pur și simplu literatură. Cu „literatura noastră” e iarăși o problemă. De exemplu, un regizor de teatru credea și el că are „lumea lui”.

Spui „cu literatura noastră e iarăși o problemă”. Poți să detaliezi?

Literatura nu e a noastră – cum ar zice Ștefan cel Mare.

Adică?

Cred că am fost destul de explicit. Literatura e doar literatură, nu e altceva dacă e scrisă în comuna Petrești sau în satul Livada. Nu poate fi a noastră, a voastră, a lor.

De ce îți place/ nu-ți place filmul Trainspotting?

Îmi plac mult efectele și muzica.

Cit de bine ies la transcrierea artistică experiențele-limita? Ce artă le servește mai bine din acest punct de vedere?

Uneori ies cu mult mai bine decît în realitate. Pentru că ai timp, ceea ce nu se întîmplă de multe ori în situații limită. Fiecare artă le servește în felul ei. Poate că *street art*-ul cel mai bine, căci combină culoarea cu textul.

Dacă nu ai fi scris, ai fi făcut street art? Reprezintă arta pentru tine o urgență, în sensul că ți-ar fi

mai greu dacă nu te-ai putea exprima într-un mod artistic?

Fac *street art*. Pur și simplu mă simt prost cînd nu fac ceva. De parcă timpul ar trece aiurea.

Cîștigi din artă? Știu că e o întrebare pe care mulți o urăsc, dar pînă la urmă zic eu că e normal, în acest moment, să vorbim și despre asta.

Cîștig respect, ură, admirație și dispreț. Îmi cîștig liniștea personală, chiar dacă e ceva de moment. Cînd o să cîștig și altceva, am să-ți spun.

Folosești mulți termeni argotici de proveniență rusă. De ce ai simțit nevoia să-i sublinezi în text? Dar dicționarul de la sfîrșit? Nu ți-e teamă că ți se va reproșa că toate aceste cuvinte exotice sînt, de fapt, artificiale și puse acolo doar pentru a da bine? Cit la sută din acest dicționar chiar folosești în conversații?

Argoul nu e artificial, pentru că el există. Tu, dacă ai fi mecanic-sef, ai vorbi o română literară? Limba română, vrea nu vrea, conține și argoul basarabenilor. Pe care nu l-am inventat eu. Și da, acest argoul din romanele mele e pus acolo pentru a da bine, pentru a crea o atmosferă veridică. Cit despre dicționarul de la sfîrșitul *Bong*-ului, a fost opțiunea editurii. Dacă ai observat, în primele mele romane nu exista nici un dicționar.

De ce o trilogie?

Pentru că am simțit că mai aveam multe de spus în aceeași direcție cînd am terminat *Pizdeț*-ul.

Ce le răspunzi celor care vor spune că ai scris cărți despre și pentru prieteni?

Au dreptate, într-un fel. Scriu pentru oameni cu care am aceeași stare de spirit.

Nu crezi în universalitatea literaturii? Nu îți dorști armate de cititori? Ai fantezii din acestea, tipice scriitorilor români?

„NU-MI PLACE SĂ AM LITERATURĂ DE SERTAR”

Cum au fost receptate cărțile tale în mediul literar din Republica Moldova? Ești citit acolo?

Da, sînt citit și acolo. „Mediul literar” e prea mult spus și nu mă interesează. De fapt, e un bar al Uniunii Scriitorilor. Și scriitorii își vîd fiecare de treabă.

Unde se simte cel mai bine Alexandru Vakulovski: în poezie, teatru sau în proză? Dar cel mai rău?

În toate mă simt bine atunci cînd scriu. E rău atunci cînd trece un timp fără să scriu.

Și trec perioade lungi în care nu poți scrie? Ți dai seama cînd se pornește? Crezi în inspirație sau mai degrabă în muncă, pentru că „pofta vine mincînd”?

Poate că perioadele în care nu scriu nu sînt foarte lungi, dar așa mi se par mie. De exemplu, dacă am terminat un

roman și încă nu a fost editat, nu mă pot ocupa de următorul. Nu-mi place să am literatură de sertar. Cred în inspirația pe care scriitorul și-o face. Căci poți fi și prost inspirat.

Ce urmează după trilogie?

Urmează un roman, *Salvați-mă la Roșia Montană*, poezie, un jurnal video, un proiect de teatru, apoi mai vedem.

Pînă la urmă, ce înseamnă pizdeț și care e povestea acestui cuvînt, dacă are una? Sau a ajuns pur și simplu întîmplător la literatura ta?

Pizdeț înseamnă stare extremală. Poate fi și de bine, și de rău. Dar mai simplu ar fi să te uiți pe dicționarul de pe www.123urban.ro. Cam aia e.

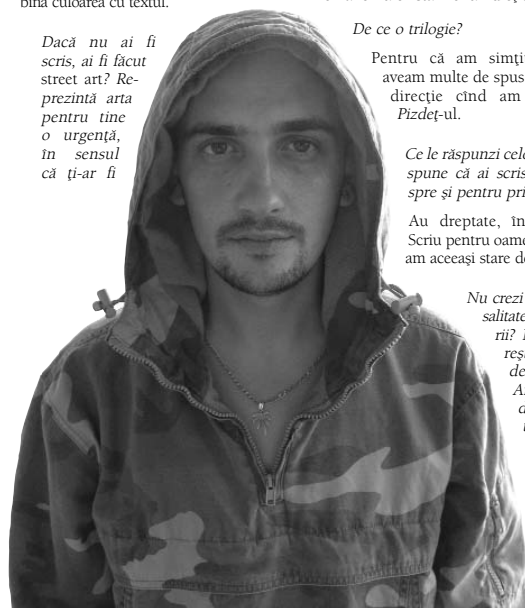

FOTO: ȘTEFAN COMȘA

„mea“

Nu, nu cred. Literatura devine universală atunci cînd e moartă. E ca și monumentele. I se ridică monument doar unui om mort, fie el și erou.

Care e cea mai neplăcută reacție, din partea criticii literare sau a cititorilor, cu care te-ai confruntat? Dar cea mai plăcută?

Cea mai plăcută reacție a fost din partea tatălui meu. Îmi pare rău că nu a văzut și Bong-ul. Mi-a plăcut și reacția celuiilalt tată al meu, Paul Goma. Cît despre reacții neplăcute... sînt necesare, de obicei rîd cînd citesc o cronică la vreo carte de-a mea, dar în care se vorbește despre cu totul altceva. Mă deranjează cînd în loc de o analiză a textului văd o analiză a persoanei mele. Și asta fără să fac cunoștință cu autorul cronicii.

De ce îl numești pe Paul Goma „celălalt tată al meu”? L-ai cunoscut? Cum? Care a fost reacția lui?

Pentru că am o poezie care se numește *Tăticul meu Paul Goma*. A venit de la asemănarea dintre tatăl meu și Paul Goma. După care ne-am scris o perioadă și m-am bucurat cînd, mai în glumă, mai în serios, Paul Goma a început să-mi zică „fiul meu”.

Ești un scriitor basarabean sau un scriitor român? Cît de ok îți se pare să pui problema așa?

Sau e ok. Tu ești o scriitoare munteancă sau ardelenacă?

Dacă chiar există o diferență între literatura de dincolo și de dincoace de Prut, pe ce se bazează ea?

Se bazează pe Prut. O fi existînd o diferență, desigur. Dar și acolo, și aici sînt prea multe tipuri de scriitori. Și nu e relevant. Ce să-ți spun? Că basarabeni au avut o porțiță directă la literatura rusă? Că unii degeaba au avut-o?

Urmărești ce se scrie acum în Basarabia? Care ar fi calitățile și defectele literaturii scrise dincolo de Prut?

Urmăresc, în sensul că citesc reviste culturale ce ajung la mine, citesc „Tiuk!”-ul unde publicăm mulți scriitori valoroși, tineri sau nu. Calitățile și defectele scriitorilor basarabeni nu se deosebesc de cele ale „românilor”. Doar și basarabeni sînt români, tu ce crezi?

Bineînțeles că sînt români. Pe de altă parte, zic eu, contextul geopolitic ne marchează, atît pe noi, cît și arta

noastră, indiferent dacă vorbim de literatură sau film. Nu îți se pare?

Așa o fi, dacă spui tu. Bine, m-ai convins, sînt minoritar. Am să intru în UDMR. De altfel, mă înțeleg bine cu Peter Eckstein.

Dar ce se scrie în România? Ce îți place și ce nu?

Nu pot vorbi chiar atît de general. Îmi plac separat scriitorii, fără găștile lor. Nu ține nici de vîrstă, județ sau profesorii pe care i-au avut. Îmi place profesionalismul – am mai spus-o. Altfel, tot românul s-a născut poet.

Dă-mi niște exemple de scriitori care îți plac, „fără greșelile lor”.

Păi să începem cu Raymond Federman. Și să terminăm cu Ștefan Baștovoi aka Fratele Savatie.

Cum este să locuiești în Cluj? Ți-ai dorit vreodată să vii în București? Cum s-ar schimba viața ta artistică dacă ai veni în București?

Am locuit o perioadă în București. În Sălăjan, la frate-meu, am scris *Pizdeț*-ul. Cînd am terminat facultatea, am venit la București. În București e problema timpului, nu știu cît timp aș avea să scriu, în rest nu cred că mi-ar schimba cumva „cursul vieții”.

Cînd ai venit în România? Cum era România atunci și cum era Basarabia?

În '97. Era cam la fel, doar că în România au apărut sau erau pe cale să apară manelele. În Moldova au apărut un pic mai tîrziu, duse cu autocarul. Dacă tot vorbim despre cum „e la noi” și „cum e la voi”, prostia e contaminabilă, din punctul ăsta de vedere sîntem chiar la fel.

PLAYLIST

Ce vreau eu să ascult acum:

- » Auktyon – *Doroga*
- » Zemfira – *Beskonechnosti*
- » Luna Amară – *Albastru*
- » Sepultura – *Roots*
- » Guerrillas – *Neviju tebia maia strana*
- » The Mushroom Story – *Emo rap*
- » Kruiz – *Time*
- » Placebo – *Twenty Years*
- » Trauma – *Shah Mat*
- » Grimus – *Protect me from what I want*

...sau așa ceva, depinde de zi...

DE ACUM, ȘI-N LIBRĂRII! / O NOUĂ APARIȚIE ÎN COLECȚIA „SUPLEMENTUL DE CULTURĂ”

șerban foarță ion barbu
UN MIRE FĂRĂ CĂPĂȚÎ

Suplimentul
„CULTURĂ”

POLIROM

Copii, nu ne-au durut polipii nici pe Ion Barbu, nici pe mine; noi luam, cînd alții făceau pipi în pat, doar polivitamine.

Apoi, la anii vîrstei tandre, le trăgeam clopote (de tucii!) unor dudui cam poliandre și ne feream de politrucii.

Eu, ca nedrucăr al lui Poli, nici el, fan-Jiul, - orice pol în plus, îl dam, ca toți matolii, pe-un litru-doi de monopol.

Pe cînd dădeau în floare merii, iar noaptea ne dădeam cu dești-u-n ochi, visam la polimerii Lenutei noastre ot Petrești.

Șchimbăriiii-au venit, iar polii s-au inversat, - atîta cît să poți să faci, pe albul colii, caricaturi sau să scrii „zît!”.

Politicos, nu ride hirbu' de oala spartă, - dragă Barbu, pe cînd munceai la I.D. Sirbu, io-l cam uitasem pe Ion Barbu.

Cum, azi, avem un președinte matroz, dar nu mai este rom marinăresc, ca mai 'nainte, - io zic s-o dăm pe... Polirom.

Recomandat de

Ziarul de Iasi

GAZETA de SUD

PALINDROMAN

Serban FOARȚĂ

Roșul ușor e rozul iluzor

(Continuare din numărul trecut)

— Îți mulțumesc pentru Sisif, zise Vasile Elisav, cu patosul cu care Ady Endre ar fi spus versul următor, bisându-l: „Îți mulțumesc pentru sărut“.

— „Îți mulțumesc pentru sărut,/ Îți mulțumesc pentru sărut“, murmură, involuntar aproape, Nora.

— „Köszöni a csókodat,/ Köszöni a csókodat“, făcu retroversiunea de cuvânt, Carmen.

— Nu mă mai mir că știi și ungurește, spuse, nu fără un anume imperceptibil *esitando*, semn al complexului de inferioritate, domnul Vasile Elisav, cu o străbunică vieneză, austriacă, austro-, deci, ungară, scumpă Carmen. Dar te desfid să-mi spui la ce anume sărut face aluzie, -n poema asta, Ady!

—?!

— La, în opinia mea, acela pe care l-aș numi luetic, ca și în cazul unor Eminescu, Heine, Lenau, Nietzsche, Baudelaire & Comp.

— În consecință, nu-i o întâmplare că pe primii trei poeți citați de dumneavoastră, Bacovia îi alătură nu mai știu unde...

— În *Amurg*, din *Comedii în fond*, zise, neezitînd o clipă, Elisav.

— Îi alătură, continuă Carmen, care, scotocind prin biblioteca ce nu-i era deloc străină, a Norei, scoase un Bacovia violaceu, îi citi *Cuprinsul* și cită: „Ce vremuri atât de ferice/ Mă-ndeamnă, singur, să stau — /Spre toamnă, duiioase suspine/ Din Eminescu, Heine și Lenau...“

— Remarcați, zise proful Elisav, arbitrara deplasare de accent, prin care Lenau, care-i un paroxiton, se oxitonifică-n Len u! De altfel, nu pierdu ocazia unei savante dizertații, zise Vasile, — în Bacovia, mai totu-i neindeminatic, pîrînd stîngaci sau *cîș*, cum ziceți voi, ca la unul care, cum ar fi spus Verlaine, cuvintele nu-s alese, de obicei, „sans quelque méprise“, „fără anume stîngăcie“: „Chiar pentru asta am venit să-ți spun...“

— Eu, dom profesor, zise Carmen, cu aplomb, aș fi avut de remarcat cu totul alta, și anume că, mort în anul nașterii lui Eminescu, 1850, la Oberdöbling, lângă Viena, unde avea să fie internat, peste 33 de ani, și cestălat, s-ar zice că (scuzel) de la însuși Lenau, emulul căruia era („Vintu-o foaie vestejită/ Mi-au adus mișcînd fereastră...“), iar nu de la vreo damă oarecare, se va fi molipsit botoșăneanul...

Iar Carmen, expunîndu-și ipoteza, roși din cap pînă-n picioare, fără a da, însă, înapoi.

— Fiindcă nu gîndim cu totul altfel, grăi, după o pauză, Elisav, pot să-ți destăinui, dragă Carmen, că, pe cit bănuii eu, sărutul pentru care Ady (amator, și el, de palindromuri: Leda numindu-se în realitate Adel!) are să mulțumească îndoito (în ambele sensuri, eventual), va fi fost unul, dacă vrei, damnat. Unul de răul căruia poetul, aflîndu-și crîncenul diagnostic, ar fi vrut, pare-se, să se precipite în gol din înaltul Turnului Eiffel; însă și unul care, *in extremis*, stigmatizîndu-l, îl și singulariza, făcînd dintr-însul un *real po te maudit*... Ergo: „Îți mulțumesc pentru sărut“!

— „Îți mulțumesc pentru sărut,/ Îți mulțumesc pentru sărut“, reluă Nora, ca într-o litanie.

— „Köszöni a csókodat,/ Köszöni a csókodat“, o îngînă, involuntar aproape, Carmen, ca un ecou heteroglos.

(Continuare în numărul următor)

Tatiana în țara de după

Romanul Tatianeii Tolstaia se înscrie, fără îndoială, în rîndul acelor așa-numite utopii negative (foarte ușor botezate distopii – și eu am făcut-o, din comoditate), capabile

să schimbe modul în care privești lumea sau cum o simți. Mă refer la romanele care intră imediat în vocabularul tuturor, în special al jurnaliștilor de ocazie...

Bogdan-Alexandru Stănescu

Ce e Zitul? Zitul e frica pe care o simți atunci cînd pleci singur în pădure la cules de ciuperci, cînd pleci în mlaștină la cules de rușinț sau tot acolo la prins de viermoli. Zitul e cel care te pîndește din spatele copacilor, pe viscol cumplit, cînd mai curînd ți-ai săpa drum prin zăpadă spre izbă, dar tu trebuie să copiezi poemele lui Fiodor Kuzmici... Dacă mai punem la socoteală faptul că vederea iubitei face ca mindrețea ta de coadă să se zbată ca un șoricel, asociînd frica excitației, cine naiba mai știe ce e Zitul?

Tolstaia imaginează o lume post-nucleară (să zicem că totul se petrece la vreo 200

de ani de la marea explozie), post-umană, populată de Afectați, de Degenerați (urmările diferă de la individ la individ – unul are coadă, altul arată ca un butoiuș cu mîini lungi și foarte puternice, cea mai mișto gagică din urbe are niște gheruțe ale naibii de vioaie la picioare), o societate vag neolitică ce se hrănește din rămășițele azvrîtite de Foști...

Pentru cei care n-au cunoscut Zitul, Foștii sînt oameni care au supraviețuit Exploziei și care nu pot muri în mod natural: fosile ascunzînd sub masca de neanderthali „comoara“ culturii universale...

Benedikt al nostru e un tip absolut normal: un vîlجان dotat cu tot ce-i trebuie, scrib al Tiranului Fiodor Kuzmici, care are o codiță de toată frumusețea. Viața lui se împarte între cancelarie, unde copiază înțelepciunea Conducătorului (Dumnezeu să-i

înmulțescă zilele!), și izba proprie, unde vinează șoareci (hrana de bază a „guguștiucilor“, cum îi alintă în mod oficial Soarele Poporului) sub podca. Poți face extrem de multe lucruri cu șoarecii: îi poți găti (tocănițe, supe, pi-roști etc.), îi poți comercializa (contra unor obiecte absolut inutile, cum ar fi capacele de oală, cărțile copiate etc.), îi poți coase haine călduroase din blănița lor...

Bătaia, mutilarea – metodele preferate de comunicare ale guguștiucilor

Cel mai deprimat lucru e să te întorci seara acasă, mai ales cînd nu ești înșurat, ca Benedikt al nostru: acolo unde nu te așteaptă nimeni cresc șansele ca focul să se stingă... Cînd se stinge focul, nu ai altă șansă decît să alergi din izbă-n izbă și să cerșești – vei primi, dacă gazda e bine dispusă, ori vei fi alungat în șuturi. Am uitat să vă spun: bătaia, mutilarea sînt metodele preferate de comunicare ale guguștiucilor. Asta pentru că sînt rezistenți, au membre în plus, numai bune de bătaie, iar ceea ce le vine mai la îndemînă este tocmai violența. Așa se învîrte roata...

E un frig cumplit în Moscova postnucleară, un frig intunecat, umed (oricît aș fi încercat, n-am putut scăpa de incipitului *Calauzei* ca fundal), în păduri urlă rusalcele – sau, mă rog, prin bălțile dintre pilcurile de copaci –, protejînd cu ferocitate pilcurile de foculeandri (dacă nu știi să-i culegi, te poți alege cu o moarte de mai toată frumusețea), viermoli foiesc la tot pasul, iar tu ești

SEMNAL

Matei Călinescu, *A citi, a reciti. Către o poetică a (re)lecturii*, ediția a II-a, colecția „Collegium. Litere“, Editura Polirom, 432 de pagini, 28.95 lei

Pe tot parcursul acestui studiu, mă concentrez asupra citirii și recitării ca procese, ca activități dependente de timp, ca explorări, ca vizitări și (poate nostalgice) revizitări ale textelor, ca plimbări prin păduri textuale, excursii de plăcere, hoinăreli sau pelerinaje. Din punctul de vedere adoptat aici, interpretările trebuie considerate mijloace pentru atingerea unui scop, acest scop fiind continuarea lecturii, extinderea ei în relectură și în scris și rescris. Aici nu citesc sau recitesc pentru a interpreta; interpretez (printre multe alte activități) pentru a citi, a reciti și a înțelege recitarea. Distincția dintre citire și recitare, care pare atât de evidentă pe plan empiric și pragmatic, este, pe plan teoretic, pe cît de inevitabilă, tot pe atît de imposibil de susținut. Strategia mea constă în a recunoaște această imposibilitate (cu un mare număr de exemple specifice și în termeni analitici cit se poate de precisi) și a profita, în același timp, din punct de vedere critic, de inevitabilitatea distincției, de necesitatea de a o reafirma (în poftida tuturor aporilor) și de intuițiile adesea paradoxale privind procesul lecturii cărora le poate da ființă o astfel de reafirmare.“ (Matei Călinescu)

Ioan Groșan, *O sută de ani de zile la Porțile Orientului*, colecția „Fiction Ltd“, Editura Polirom, 344 de pagini, 34.95 lei

„Am multe scrieri parodice și sînt multe personaje clasice parodiate; în primul rînd în *O sută de ani de zile la Porțile Orientului* am mers perfect pe structuri sadoveniene, care-mi plac enorm. Îl consider pe Sadoveanu un imens scriitor, un Swift de-a dreptul ca forță, din păcate e limba asta a lui care nu poate fi tradusă nicăieri... profunzimea și dulceața graiului sadovenian. Sînt multe referințe în cărțile mele. Iar din viața reală nu, pentru că proza se scrie mai mult nu din realitate, ca să zic așa, se scrie tot din proză, din cărți.“ (Ioan Groșan)

Ioan Groșan este printre pușinii creatori de școală nouă care n-au devenit prizonierii unei singure formule epice, asimilînd, cu o complicitate matură, atît experiența intertextualității, cît și spiritul perfrastic faulknerian ori mi-nuția cehoviană în descrierea plătitudinii existențiale.“ (Radu G. Teșosu)

un fel de maimuță, păstrînd, datorită unor informații luate cu ținută, anumite obiceiuri „străvechi”.

Problema cu Ivan Kuzmici e că lansează, ca propriu, poeme din literatura pravoslavnică, de la Pușkin la Blok. Moment care rupe vraja absolută și te introduce în distopia intelectuală.

Benedikt e îndrăgostit de colega sa copistă pe care, într-un moment de eferescență emoțională, o cere: frumoasa plină de gheare acceptă, iar el e admis în marea familie a Sanitarului Șef (Sanitarul e cel care apare acolo unde cineva a atins o arhiepiscopie – adevărată carte, salvată din dezastru – pentru a aplica epurarea). Așa ajunge eroul nostru, din eventual disident, membru al unei megalomanie. De la vinjos consumator de șoareci se transformă în gîscă îndopată cu piroști, se îngrașă și... citește.

Ca în orice tiranie respectabilă, cenzorul-șef deține cel mai mare depozit de materiale interzise. Benedikt se îndoaie cu cărți, reviste (citește orice, fără discernământ), almanahuri, își neglijează nevasta, familia, mîncarea pînă cînd termină biblioteca.

Aici se desparte Tolstaia de Orwell sau Bradbury: libertatea pe care i-o acordă socrul nu e o capcană, ci o pasiune: pasiunea pentru lectură e menită să-l facă să dorească detronarea Copiatorului, Mirzacul Șef Kuzmici. Numai că Benedikt citește fără a înțelege, se lasă devorat de o pasiune fără glagorie. Nu-și dă seama că ceea ce copia pe vremuri nu e altceva decît o făcătură, o „copie după copie”. Hai să zicem, telectual vb., că Benedikt stă cu spatele la foc...

Cușma jos pentru traducătoare

Bineînțeles că Benedikt *cel ajuns* începe să omoare pentru cărți, ba chiar are și un cîrlig special pentru așa ceva. Moment în care ritmul acesta magic, al unui basm rusesc, al romanului, se rupe, explodează într-un roman modern alcătuit din mii de bucăți: am avut chiar impresia că Tolstaia n-a mai avut răbdare după ce a țesut o carte aproape perfectă. Sau, mă întreb, oare nu fuzionează oare cu literatura de altă factură, cu depozitul de furioși ai culturii, Ahile etc.?

Totul eșuează în anarhie după uciderea Despotului Copiator: o lume ale cărei reguli sînt predate acum de Sanitarii Cenzori, formatori ai noilor legi liberale. Nu-ți dai seama ce urăște Tolstaia mai tare: regimul comunist sau haosul ulterior (da, trebuia să ajungem și aici)...

Am citit un roman absolut magic, mi-a oferit o senzație pe care nu am mai trăit-o de la *Lanark*-ul scoțian: poți face abstracție de stratul-substratul politic, alegoric sau cum vrei să-i spui. Contează atât de mult acele descrieri ale iernii care suieră prin izbă, cînd lași cartea și o iei la goană de frică Zîtului, încît poți pricepe că ceea ce te gonestă nu e altceva decît Răul din tine, cel capabil să ucidă în orice clipă, chiar acum... Poți elimina din gândirea ta „critică” orice filtru pentru a te insera fără opreliști într-un iad creat special pentru tine: temerile lui Benedikt sînt ale tale, stai liniștit. Șoarecii pe care-i vînează noaptea sînt chiar porni-

rile pe care le ai cîteodată noaptea, singur, în mijlocul străzii, cînd nu știi de ce dracu ai ajuns unde te afli, pornirile lui ucigașe sînt ale tale, cetățene... Nu știu de ce, însă cartea asta mi-a amintit de *Revoluția Franceză!*

Și dacă tot am ajuns la basm, dacă vă nedumeresc anumiți termeni, vă rog să nu dați vina pe corectura ziarului: fac parte dintr-un lexic special al romanului. Cușma jos pentru traducătoare, Luana Schidu!

Tatiana Tolstaia, *Zîtul*, traducere de Luana Schidu, colecția „Byblos”, Editura Curtea Veche, 2006

CREPUSCUL CIVIL DE DIMINEAȚĂ

Emil BRUMARU

Exercițiul de stil cu pistol

Draga mea nepoată Pictacă, iartă unui om bătrîn și nevolnic, cu o melancolie cam aprinsă-n cur de poftă, doar de miță iubit și de frolile mov ce înfloresc puzderii, în gavanoase cu găurică de scurs apa, pe pervaz, la fereastră, iartă, deci, că-și mai îndulcește singurătatea scriindu-ți ție, damicelă din capitală, cu țigări subțirele și tange fine, și înelării groase pe zece degete, și cruce lată de argint vechi, c-un Crist familial și cam debusolat, ce-ți atîrnă de beregăți pînă la buricul îndopat cu miere de muieră, și cu brățări muzicale la laba mîinii prelungite-n cîrnăciori delicați, ojați patriotic, adică în trei culori cunosc pe lume: roșu, galben și albastru, nepoțică dragă, da' excitantă foc la viața moșului. Că de cînd nu te-am văzut multe nopți perpelite-n cearceafuri murdare și cleioase și zile grele de tinjală au trecut pe caldarîmul țîrgului nostru de-i nod de trafic de căniță dulce și de droguri din Moldova de peste Prut și din Ucraina. Că împuțite și flocoase mai sînt kaștoacele pe-aici, nepoato cu fustanele negre, nu ca la voi, șpreiate și șamponate prin diverse subsuori și peșteri, de-ți strîmbă nasu' la pereții scoroiți de vreme și grijile la sfințu-așteaptă. Și iată că s-a blocat în eter și Animalul ăsta și nu prea știu cum o să-ți transmit dorul și dragostea mea de astăzi. Dar ce e bou ca vaca trece și mă-nucum să te mîngîi la locul umed, nepoțica moșului, că tare singurică stai tu în fața calculatorului și te ofilești de-a dorului... care dor te inconvoaie, că, vorba ciobanului, unde nu-s coaie vai de oaie... Și uite că nice nu mai am putere la imaginațiune cînd știu că Animalul nu umblă din cauze sinistre și absurde de server sau de cablu' mă-sii să-i fut io azi și miine, că altfel, draga mea, și-aș povesti ce mi s-a întîmplat mie cu o minoră dată-n

brînză prin lift, că aici e și orașul pedofililor americani și pe mine mă molipsește stricăciunile astea, da' fetele, ce să facă și ele, sarma-nele, au țite de pe la 8 ani, că asta e vîrsta ta adevărată, și de atunci eu te pîndesc pe tine prin crăpături și orificii voaioare și nemica n-am înțeles, că ai acum vreo 40 de anișori bătuți pe muchia patului cu arcuri și eu tot cu buza umflată-căcălău stau la poarta sufletului tău de tembelă criminală. Că de ce nu-ți lași tu unchiul tău bătrîn ca un hîrb să-ți pipăie măcar un pic dolofanul, în zorii zudușii de ziua, sau la amiază, colea, cînd se frînge raza-n pașpe de plăcere pe țingire, sau în amurguri prelinse ca un sînge prins pe bubuoalele senectuții, Doamne-ajută-mă, că nu fac păcat, și nice tu, că doar așa pun și eu un deget două pe buci, ca pe o iconă înlăcrimată, mirosind a ruj și pudră, nepoțica mea scumpă, și zău că nu-s obscen la minte, că am devenit ascet cu asemenea nepoată ca tine, care tot în negru se primblă și teoretizează prietenia veșnică pe coclaurii din Tibet. Dar eu și în mormînt o să te pup pe bot, asta să știi, și o să-ți fac porcării sub pămînt, că am citit *Necrofilul*, cărtulia aia a unei tipe ce s-a sinucis pe la 80 de ani, sireaca... și nuvela aia de Sorokin, aia de-i zice *Dragostea lui Sanka*, de n-o să ne vadă nimeni. Așa că tot nu scăpi, puicuța taichii, că tare mi-e dor de buzișoara ta spuzită și de ochioii tăi cît farfurioara cu mătărăgună cli-pocînd de-amor. Rogu-te, cînd te dezbraci seara de cele toate, ai un gînd spurcat și pentru unchiul tău din lași, de-i zice hobăbăitil. Te străpup în eternitatea crărilor tăi găuriți, colo sus, fix, exact pe borțile calde... Cu o dragoste desăvîrșită-n gingașie, unchiul de la lași...

SEMNAL

Jonathan Franzen, *Al 27-lea oraș*, traducere și note de Ion Crețu, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 584 de pagini, 33.95 lei

Al 27-lea oraș este un roman de debut neobișnuit de puternic, ambițios și bine realizat. Cu o luciditate adeseori împregnată de cinism, Franzen descrie, într-o manieră care îmbină realismul și fantezia, evoluția – sau, mai degrabă, involuția – orașului său natal, St. Louis, devenit miza unor jocuri de putere pe cit de complexe, pe alt de periculoase.

„*Al 27-lea oraș* ar trebui descris nu ca un roman de debut, ci mai degrabă ca un adevărat tur de forță, o imagine detaliată și nemiloasă a societății americane din anii '80.” (The Seattle Times)

„Cartea lui Franzen este o adevărată delectare: un roman picareal al cărui personaj principal este realitatea însăși.” (The Wall Street Journal)

J.G. Ballard, *Imperiul Soarelui*, traducere din limba engleză de Any Florea, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 416 pagini, 34.95 lei

Imperiul Soarelui a fost ecranizat în 1987 de Steven Spielberg, cu John Malkovich și Christian Bale în rolurile principale. Filmul a obținut trei premii Băfta și șase nominalizări la Oscar. Romanul a fost nominalizat la Booker Prize și a câștigat Guardian Fiction Prize, precum și James Tait Black Memorial Prize.

Imperiul Soarelui (1984) a fost declarat încă de la apariție unul dintre cele mai valoroase romane de război ale tuturor timpurilor, cu un imens succes de critică și de public. Inspirat parțial din experiența personală a autorului (patru ani petrecuți într-un lagăr japonez pentru prizonieri de război), cartea construiește o viziune sumbră, aproape halucinantă a secolului XX. Personajul central este un băiat englez în vîrstă de unsprezece ani, Jim, care locuiește la Shanghai ca pînăntzi săi înstăriți la începutul celui de-al Doilea Război Mondial. Înainte de sosirea trupelor japoneze de ocupație, Jim se rătăcește de familia lui în haosul mîlțimii care se grăbește să părăsească orașul și este nevoit să descopere singur o cale de supraviețuire.

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

Bursa literară

Publicul larg are noțiunea de scriitor și e familiarizat cu câteva figuri ale breslei, dintre acelea care apar mai frecvent pe sticla televizorului. Cu toții am trecut prin școală și am avut un set de lecturi obligatorii, astfel că, la orice sondaj cu problematică literară făcut pe stradă, primul nume de scriitor care vine în minte este acela al lui Eminescu. Un top publicat mai demult în „România literară”, ca rezultat al unei anchete la care au răspuns treizeci și patru de critici, consfințea regalitatea eminesciană: autorul *Luceafărului* era pe locul întâi, la mare distanță de Argezezi și Bacovia.

Sînt însă mai puțini aceia care pot răspunde la întrebarea: cum ajunge un scriitor în centrul tare al canonului literar? Cititorul obișnuit nu are datele pentru a intra adînc în măruntaiele istoriei literare și a vedea cum anume se derulează descoperirea, legitimarea și consacrarea unei valori artistice. Acest proces desfășurat pe mai multe decenii și rămas, cumva, în penumbra profesională a specialiștilor îi pare probabil la fel de enigmatic ca și activitatea Bursei. E împedat că ne lipsesc vocabularul tehnic, codul, miza activității la care asistăm. Și într-un caz, și în celălalt, acceptăm rezultatele finale, ierarhiile configurate, fără să înțelegem cu adevărat dinamica proiecției și consolidării lor. Altfel spus, pentru publicul larg, valoarea excepțională a lui Eminescu și a altor creatori este un dat, iar nu un rezultat al lecturilor întinse și aprofundate.

Aceasta fiind, de fapt și de drept, meseria criticilor și istoricilor literari. Oricît ar părea de frustrant, nu publicul decide finalmente locul unui scriitor, ci acești inși circotași, incapabili parcă de altceva în viață decît să citească și să scrie cărți.

G. Călinescu vorbea despre cercul celor douăsprezece spirite cultivate și fine care oferă, într-o epocă, verdictul axiologic suprem. În ce-l privește, a făcut singur cît o întregă elită critică, fixînd, prin *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*, canonul literar pentru jumătate de secol și mai bine. Și astăzi operăm cu valorile și categoriile călinesciene, iar cele câteva injustiții comise de „divinul critic” (în cazul unor Mateiu I. Caragiale, M. Blecher, Mihail Sebastian) au rămas, și ele, parcă săptate în piatră...

Ce se întîmplă dacă publicul iubește un autor pe care critica literară îl desconsideră? Autorul respectiv este citit și admirat pe timpul vieții, după care, treptat, iese din raza de interes a lectorilor. Alecsandri era pe buzele tuturor contemporanilor săi; astăzi, el supraviețuiește problematic, și mai mult prin teatru și proză decît prin versurile sale. Cezar Petrescu era, în perioada interbelică, o siluetă mult mai pregnantă decît Camil Petrescu, înțeles și gustat de puțini. Azi locurile s-au inversat, critica ridicîndu-l pe al doilea și așezîndu-l pe primul unde îi era locul. În fine – ca să dau și un exemplu comic –, Pavel Coruț era, în primii ani după Revoluție, omniprezent pe tarabele de cărți, fiind citit cu lăcomie pentru fantasmagoriile sale cu *bubulii* conducători ai planetei și tot restul. După cincisprezece ani, îl privim ca pe o simplă curiozitate extraliterară. Mai apare, la final, un semn de întrebare. Dacă pe scriitorii îi legitimează critica literară, oare cine îi consacră pe criticii înșiși, acești judecători ai unei înalte Curți de Casație artistică și abili trăgători de sfori la Bursa literară?

Păi... tot ei. Critica criticii.

Saga familiei Wagner la Bayreuth continuă

Ca în fiecare vară, sezonul festivalurilor muzicale este în toi, pigmentat de istoriile de regizorilor ce caută cu orice preț originalitatea. Festivalul de la Bayreuth, inaugurat la sfîrșitul lunii iulie, îmbină cele două istorii, ceea ce îl face, probabil, manifestarea cea mai picantă și cea mai acoperită de relațiile presei. Cine îi va succeda nepotului lui Wagner, lui Wolfgang, astăzi în vîrstă de 87 de ani și care conduce festivalul singur din 1966, rămîne un semn de întrebare.

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Radio Europa Liberă, Praga

Wolfgang Wagner ar dori să fie fiica lui Katharina, fructul celei de-a doua căsătorii. Pentru a-i dovedi capacitățile, Katherinei i-a fost făcută cadou regia spectacolului cu *Maestri cîntăreți din Nürnberg*. Cadou otrăvit au spus unii, în măsura în care examenul a fost extrem de sever, *Maestri cîntăreți* și apărarea „sfinteii arte germane” fiind la un moment dat opera model a propagandei lui Hitler.

Katharina Wagner schimbă datele operii, ce se petrece în versiunea imaginată de ea în anii 1930, într-o sală de universitate, unde maestrul cîntăreți sînt profesori, iar Hans Sachs face figură aparte, înfățișat ca pictor, refuzînd toga, fumînd etc. Criticii sînt toți de părere că diverse scene includ întreaga „zgură” la modă în montările moderne. Statui ce reprezintă 12 artiști, între care nu lipsește Wagner, alături de Bach, Mozart, Beethoven, Goethe, Schiller, Kleist, Lessing sau Holderlin, înfățișați ca niște marionete uriașe, sînt puse pînă la a se masturba în fața unui Hans Sachs cu

mîinile legate, ceea ce ar da imaginea parodică a dispuetei dintre cei vechi și moderni. Katharina Wagner nu pare să fi huiduit face parte din caietul de sarcini al unui director. Alți critici vorbesc mai indulgenți de „umor, parodie și derizivitate”. Cert este că pretendentă la funcția de director al Festivalului a fost huiduită și aplaudată în același timp; după opinia unui cronicar de la britanicul „The Telegraph”, cantitatea ar fi fost aproape egală, poate cu un spor neînsemnat de huiduieți.

Că drama comică a lui Wagner a fost bulversată, aproape că nu interesează pe nimeni. Pentru unii critici francezi, bulversarea ar fi fost chiar compensată „de o direcție a actorilor cu vivacitate și un sens al umorului comunicativ”, în ciuda libertăților mari față de textul original și a unor cîntăreți, în majoritatea lor mediocri.

Ceea ce contează este miza inscenării Katharinei Wagner, dacă ea o face o concurentă viabilă la funcția de director al Festivalului. Răspunsul celor mai mulți critici este ambiguu: și da, și nu. Pentru unii Katharina, care nu a realizat pînă acum opere decît pe scene de mîna a doua din Germania și la Budapesta, ar fi suficient de calificată pentru a prelua succesiunea de la tatăl ei. Pentru alții, demonstrația ultimă nu a fost concludentă și nu ar pune-o pe picior de egalitate cu celelalte candidate. Fiica lui Wolfgang din prima căsătorie, Eva Wagner-Pasquier, rămîne un respectat consilier artistic, de ani de zile, al Festivalului de la Aix-en-Provence. Nike Wagner, fiica lui Wieland Wagner, fratele decedat în 1966 al lui Wolfgang, muzicologă, este și ea o pretendentă de durată și cu un curriculum valabil.

Ultima încercare de a-l detrona pe Wolfgang Wagner datează din 2001, cînd el și-a propus soția, Gudrun, ca succesoare. Fundația Wagner, de care depinde soarta Festivalului, a respins-o atunci pe Gudrun, alegînd-o pe Eva Wagner-Pasquier. Wolfgang a parat împotriva declarîndu-se director pe viață al Festivalului și anunțînd că la nevoie, pînă la maturitatea artistică a fiicei sale Katherina, Gudrun va fi înlocuitoarea lui. Jocurile nu sînt făcute și nu este deloc clar, cum se va orienta Fundația, potrivit presei germane, nemulțumită de felul în care Wolfgang conduce Festivalul și de retragerea unor artiști de marcă din spectacolele de la Bayreuth, cum a fost, de exemplu, cazul lui Waltraud Mayer. O reuniune a Fundației Wagner este prevăzută după închiderea, la 28 august, a actualei ediții a festivalului. Cum se va încheia lupta pentru putere la Bayreuth rămîne un caz de studiu, dar, cum scria cu umor un critic muzical francez, cel puțin nimeni nu a fost baniu pînă acum de vreo tentativă de... dopaj.

PUBLICITATE

Radio România Cultural
CRAPPITI
o interfață a culturilor europene
CRAPPITI
o luptă dreaptă în arena diversității
CRAPPITI
un roman la minut – decupat din istoria cotidiană
CRAPPITI
o emisiune realizată
la **Radio România Cultural**
în fiecare zi
de luni pînă joi,
de la ora 14:30
CRAPPITI
cu Adela Greceanu și Ioan Budura
fm
Brașov 105 | București 101,3 | Craiova 101,1 | Cluj 101 | Iași 103,1 | Timișoara 100,7

Simpsoni sîntem cu toții

„This is the worst day of my life!”, zice Bart epuizat. „This is the worst day of your life so far!”, îi răspunde neutru Homer, ca și cum i-ar da ora exactă. Filmul-catastrofă are, în sfîrșit, o replică pe măsură. Atunci cînd scriam despre prietenia dintre o bătrînă broască țestoasă și un pui de hipopotam, prietenie care a făcut turul lumii pe Internet, însoțită de unul dintre cele mai frumoase mesaje umanitare auzite vreodată – „Save the Earth! The only planet with chocolate...” –, ei bine, uitasem de familia Simpson. Deci aș completa fraza, pentru că ce ar fi Pămîntul fără familia Simpson din Springfield? O bucățică de humă lipsită de humor.

De ce ne place tuturor familia Simpson?

Pentru că membrii ei sînt așa cum tindem în mod natural să fim, dar cum nu sîntem (întotdeauna) din cauza cenzurii interioare sau normelor sociale. Toți copiii se identifică cu Bart, pentru că tuturor le vine să facă pe nebulii, pe Chuckie, să-și supună tatăl (sau pe ceilalți) la toate răutățile imaginabile și inimaginabile, să și rîdă sardonice după aia. Dar cîți ar recunoaște asta și cîți și-ar da drumul? Crescînd, variantelor lui Bart le crește burta, le cade părul și se transformă în variantele lui Homer, bovaricul cap de familie pentru care fericirea înseamnă să zacă pe fotoliu, la televizor, ca o focă pe banchiză. Serialul creat acum 20 de ani și-a datorat succesul „răutății” lui, a se citi sincerității în care și-a muaiat eroii. Ei sînt ca noi, mai degrabă niște anti-eroi, niște oameni cu hibe, care se poartă ca ducele uneori, care sînt răutăcioși sau

naivi de multe ori, dar care rămîn uniți și puternici pentru că sînt o familie, chiar dacă le mai vine să-și crape capetele. Poantele din serial sînt inteligente. Te-ai putea gîndi că *Familia Simpson* e un act de cultură, că te învață și te curăță ca o emisiune cu Andrei Pleșu (și pentru că Andrei Pleșu are umor).

Bun, și acum vedem pe ecrane *The Simpsons Movie*, primul lungmetraj cu cei cinci galbeni zimțați. Fără glumă, rîzi cam tot timpul. S-a lucrat la el mai mulți ani, scriindu-se scenariul în majoritatea timpului (de către șapte persoane). S-a luat la puricat fiecare poantă, pentru că rezultatul nu putea fi sub nivelul serialului, iar adevărul e că filmul e peste multe episoade din serial. Dar pentru că e atât de dens (fiind în format de 1:2,35 trebuie să și cuprînză cu privirea mai mult ecran), lucrul de

FILM

Iulia BLAGA

care ești sigur în momentul în care se termină e că vrei să-l mai vezi o dată.

Preluarea formelor cu sau fără fond te umple de plictiseală

În schimb, nu aș recomanda nici dușmanilor *Clanul lupilor*, acest „russian fantasy” de 20 de milioane de dolari. Mama are o vorbă cînd cumpără ceva ieftin: „Ai dat 10.000 de lei? De 10.000 de lei o să țină”. Nu se aplică în cazul ăsta, unde cheltuiala mare nu garantează decît și mai mult foc, și mai multă risipă de energie, și mai mult timp pierdut în sală (două ore și un sfert). „Tovarăși, avem și noi *Stăpînul inelelor* la noi în țară. De ce să luăm de la alții?” Se numește (tradus în engleză, că asta e) *Wolfhound* și e o serie de cinci romane scrise de Maria Semionova. *Volkodav iz roda serykh psov* a intrat pe ecranele din Rusia la începutul lui ianuarie 2007 și a stat doar o săptămînă în fruntea box-office-ului, fiind detronat de un alt film imperialist, *Pathfinder: Legend of the Ghost Warrior*. O altă superproducție rusească, *Day Watch*, a ocupat în ianuarie 2006 primul loc în box-office (dar, ce-i drept, el era mai ieftin), în timp ce *Night Watch* condusese și el trei săptămîni totul, în vara lui 2004. Care-i treaba cu lupii? E genul de film care se modifică de la un sfert de oră la altul pe mulajul unui succes anterior. Încă de la început, normal, se face frate cu *Stăpînul inelelor*, transformîndu-se pe drum în *Călușă*, *Bodyguard* și *Războiul stelelor*. Nu e nimic nou, dar preluarea formelor cu sau fără fond (nici nu mai contează, la cantitatea de ridicol investită) te umple de plictiseală.

VA URMA

„Academia itinerantă Andrei Șerban” în SDC

Nu pierdeți în numărul viitor dosarul special dedicat „Academiei itinerante Andrei Șerban”, proiectul inițiat de ECUMEST și de Institutul Cultural Român de la New York. Participă Corina Șuteu, Andrei Șerban, Tatiana Niculescu Bran, actorii Ionuț Caras, Ramona Dumitrescu, Cristian Grosu și Cătălin Herlo. „Academia itinerantă Andrei Șerban” este un proiect inițiat de ECUMEST și de Institutul Cultural Român de la New York, și susținut financiar de Administrația Fondului Cultural Național, Institutul Cultural Român, Institutul Cultural Român de la New York, ECUMEST.

Proiectul a început printr-un atelier de creație, la Plopi, lângă Cluj. Textul ales de către Andrei Șerban pentru dezvoltarea, în acest an, a Academiei itinerante este *Sposedania la Tanacu* de Tatiana Niculescu Bran (Humanitas, 2006). Scriitoarea s-a aflat, împreună cu regizorul și actorii, la Plopi, realizînd dramatizarea propriului text de roman în perioada de pregătire și pe durata efectivă a atelierului.

PUBLICITATE

Centrul Național al Dansului

Selecție de proiecte la Centrul Național al Dansului – București

TU CREEZI, NOI FINANȚĂM

Perioada de depunere a dosarelor: 10 iulie – 10 august

Dosarele se pot depune la sediul CNDB, zilnic între orele 10:00-16:00.

Centrul Național al Dansului – București (CNDB), Bd. Nicolae Bălcescu 2, București
Tel.: + 40 (21) 318 86 76. office@cndb.ro, www.cndb.ro

Alternativ 24-FUN Suplimentul HotNews! InfoArt.ro POHJO

ARTmania PREZINTA

JETHRO TULL

30 AUG. 2007 PIATA MARE, SIBIU

powered by printcenter.ro

SIBIU Festival 2007

Partener media: 24-FUN JURNALUL Suplimentul HotNews! InfoArt.ro METALPAN

Proiectat de: Sibiu Festival 2007

Basme cu gust de migdală

Edouard Laboulaye, *Basme*, Editura Tineretului, 1962. În românește de Viorica Huber. Ilustrații: Tia Peltz

„În 1864, o fetiță care trăia la Paris și se numea Gabrielle Laboulaye a primit într-o zi, de la bunicul ei, un dar neobișnuit: o carte de povești, mare, cu coperte groase, aurite – și toată plină de poze.”

„Era, repet, un dar neobișnuit, din mai multe motive. Întîi, fiindcă micuța Gabrielle, care avea doi ani, primise pentru prima oară o carte. Și mai exista o pricină pentru care frumoasa carte primită însemna pentru ea un dar de preț: autorul basmelor închise între filele aurite era însuși bunicul ei, Edouard Laboulaye. În 1872 apăruse la București o cărticică intitulată *Povești albastre*, care tălmăcea câteva dintre basmele lui Laboulaye. De atunci însă – la noi – autorul acesta și poveștile lui au fost date uitării.”

De parcă ai putea să uiți de prichindelul care-ncape-ntr-o ciubotă, Degețel, sau de viteazul cavalier Yvon, sau de Omulețul Cenușiu, sau de Zerbin, tăietorul de lemne...

Sau de Perlino, bărbatul din zahăr și flori de portocal. Născut din miini deli-

POVEȘTI DE ADORMIT PĂRINȚII

Diana ȘOARE

cate de Violetă și din duh de zîină. N-ar fi imposibilă rețeta: „jumătate de centaro de zahăr de Palermo și tot pe atta migdale dulci; mai pune cinci-șase sticle de apă de flori, puțin mose și ambră, vreo patruzeci de perle, două safire, vreo douăzeci de gheme de beteală de aur, zece coți de catifea verde, o bucată de mătase roșie ca cireșa și, mai ales, un troc de zidar și-o mistică de argint”.

Trei coarne de licorn și-o dragoste veșnică

Așa l-a zămislit Violeta pe Perlino. „Începu să facă un aluat din zahăr și migdale, stropindu-l cu apă de trandafiri și de iasomie. Apoi, ca un olar sau un sculptor, frământă această pastă cu mistria de argint și modelă cel mai frumos tinerel ce s-a văzut vreodată. Îi făcu părul din beteală, ochii din safire, dinții din perle, limba și buzele din rubine. După aceea, îl îmbracă în catifea și mătase și îi puse numele Perlino, fiindcă era alb și trandafiri ca sideful perlelor.” A fost de ajuns o răsulare de zîină-ursitoare pentru ca trupul să prindă viață (deh!, în lipsa unei zîine ursitoare, s-ar putea să nu fie la fel de simplu). Și-o singură privire a doamnei Galbenilor

Sunători – ca bărbatul de zahăr să fie rîvnit în cea mai neobișnuită colecție, ce aduna dimpreună: „o băutură fermecată care schimba necazul în bucurie, o săgeată a lui Amor, umbra lui Scipio, inima unei cochete, credința unui doctor, o sirenă împăiată, trei coarne de licorn, conștiința unui curtean, politetea unui îmbogățit, hipogriful lui Orlando, tot lucruri care nu s-au mai pomenit niciodată și nici n-or să se pomenească vreodată”.

O, vînt ce suflă dinspre zori! Al meu iubit nu l-ai aflat! Pierdut printre deschise flori! De liniști noaptea îmbătat! De dorul meu a lăcrimat! Să mă întorc s-o fi rugat? Dă-mi iar nădejde, mîngîierea! Zi-mi de iubirea lui, durerea.

Foc ce nu arde, o stea căzută din cer, trandafiri verzi și crini negri, o dragoste veșnică și-un colier făcut dintr-o rază de lună împletită și răsucită în trei. Gabrielle asculta uimită un glas de bunic ce scrie cărți de aur, iar cu mă gîndesc cum de-a ajuns iubirea veșnică-n muzeu...

» „Îndată zbură albina și iată că în curte intră, nu știu pe unde, o caleașcă frumoasă de cristal, cu oiștea de rubin și roțile de smarald. Echipajul era tras de patru ciini negri, mari cît pumnul, cu urechi pînă la pămînt. Patru cărbuși, călărind ca jocheii, conduceau cu ușurință acești cai drăgălași. În fundul caleștii, tolănită alene pe pernele de satin albastru, era o tîină becață, purtînd pe cap o pălărie roz și îmbrăcată într-o rochie de tafta așa de largă, încît se revărsa peste cele două roți. Într-o gheară cucoana ținea un evantai, în cealaltă o sticlucă și o batistă, brodată cu monograma ei și împodobită cu dantelă lată. Lingă ea, pe jumătate îngropat în valurile de tafta, era un huhurez, cu aerul plictisit, cu ochii stinși, cu capul golaș și așa de bătrîn, încît cioul îi sta cruciș, ca niște foarfeci deschise. Erau niște tineri înșurăței, care-și făceau vizitele de politețe, un menaj la modă, pe gustul doamnei Galbenilor Sunători.”

VOI N-AȚI ÎNTREBAT fără zahăr VĂ RĂSPUNDE » NOTĂ DUHOVNICEASCĂ

Mare tamtam cu numirea viitorului patriarh, să-i puricească pe catindați pe la răboaje, nu cumva să fi făcut mișmașuri securiste cu dări în gît după spovedanii.

Că doar oamenii erau

proști, să zică crezul politic în loc de ăla secular religios...? Mi-a venit ideea reportericească (nicidecum securească) să mă dau popă în satul buncii, mai ales că titularul era în concediu. Să văd și io ce se poate afla de interes național. Costumul de ninja s-a potrivit ca uns.

Prima a intrat tanti Frosica, de la deal de moară. Femeie singură, mă-sa moartă, niciodată măritată. Probabil

fată mare. Mi-am permis întrebări ușor deșucheate, gen „ți-a pus cineva mina la țîțe sau la fund?”, în ideea în care existența unei astfel de persoane ar putea fi un element destabilizator pentru ordinea și disciplina proletară. Mi-a zis că nu, dar nu am crezut-o și am achipuit-o puțin la pulpe, să văd dacă are avans. A plîns, deci a zis drept. I-am dat un gît zdravăn de vin. Am luat și eu.

A urmat un copil de nouă ani, cu sufletul încărcat că spărsese un geam. Am crezut că poate imi zice ceva de tac-su', unde lucră, ce fură, dacă înjură sistemul. I-am promis avantaje materiale, nimic. Probabil își știa bine lecția, că dacă zici de tata îți umflă botul. Mi-am ridicat sutana și i-am tras un șut în fund, cît am putut de tare, ca nu cumva următorul

geam să fie al bunicii. Apoi iar am băut vin.

Parfene a intrat ultimul, puturos și nespălat, direct din mijlocul cirezii. Mi-a zis pe șleau că una dintre vaci s-a alungat cu taurul, care era fiu-su'. Era tare abătut și părea că-i pasă sincer de latura creștinească a acestui incest. Am avut prezența de spirit să-i zic că e cel mai mare păcat posibil și că trebuie neapărat să taie vaca

și să-mi aducă mușchii de pe spinare, pentru dezlegări.

Mi-a smuls sticla din mînă și a golit-o. Era izbăvit.

Concluziile mele au fost irelevante. Un sat normal, cu probleme normale, cu deștepti și timpiți. Nicî un subiect demn de poliție politică. Ca popă securist aș fi șomac cu siguranță.

Bobi

Rock-and-roll-iada

(SHORT VERSION)

La începuturi, rock-and-roll-ul era fiul rebel (fără cauză?), răzvrătit, obraznic, outsider, paria etc. Al cui? Al unei societăți cu reguli pre-definite, obiceiuri pre-meditate, atitudini pre-fabricate. Înfruntînd ostilitatea adulților care construiau imperii financiare – căci la ce se reduce, în definitiv, orice afacere fucată pe market(ing)? –, rockul a fost armă la îndemîna copiilor.

O armă fără gloanțe, cu care s-a redese-nat harta lumii. Și nu doar harta geopolitică. (S-a spus: rockul e o republică mondială!) Cînimul domina acei ani. Ipocrizia era sinonim benign pentru o (in)umanitate cabotină, inflexibilă, intolerantă. Prolet-cultism în lagărul socialist, macCarthyism dincolo, cursa înarmărilor, suspiciunea generalizată, obediența față de boss, dubla gîndire, supra-producția (depășirea de plan!) ce-a secătuit resursele naturale, habotnicia monoteismelor de toate felurile, chiar și a celui fără Theos; ce ilustrează exact delirul unui deceniu ce instaurase răul ca fel de-a fi și-l denumise bine? O singură anomalie nu trebuie nicînd uitată: segregarea. Aici funcționa pe criterii ideologice, dincolo pe criterii rasiale. Aici intrau la pușcărie oameni fiindcă citeau cărți; dincolo erau împușcați fiindcă a-

ROCKIN' BY MYSELF

Dumitru UNGUREANU

veau pielea neagră. Culoarea epidermei și favoarea de-a fi unici aleși ai Divinității sînt invocate și azi de fanatici care proclamă judecata & grația unui Dumnezeu falsificat, în numele căruia comit crime inimaginabile.

Atunci s-a născut rock-and-roll-ul. Privit cu suspiciune, ostracizat în biserici, blamat în congrese de partid, izgonit din showbiz & din programele educaționale, metis, senzual & bolovănos, bastardul blues-ului și-al folclorului săracilor avea vigoare, inteligență, generozitate & deschidere ca să schimbe lumea. Nu-i sînt fan absolut, cu afirmații categorice. Au fost și alți factori ce-au urnit blocurile, în anii '60. Se poate spune, la peste jumătate de veac de la istorica înregistrare a lui Elvis în studiourile Sun din Memphis, că rock-and-roll-ul a furnizat ingredientul subtil, cele 21 de grame nevăzute, așa încît schimbarea s-a făcut cu aerul că omienrea se distrează doar. Copii teribili, performerii rockului erau încurajați, reprimăți, lăudați sau pedepsiți. Cînd au văzut că pot face bani de pe urma lor, i-au înconjurat contabili, curvele, politicienii, borfașii, prietenii. Chestiune de timp ca mecanismele pieții de consum să bage pe gît prostimii noua senzație. Manageri verșai au obținut venituri imense pe care le-au risipit în petreceri de pomină. Escroci cu ștaif și papion au făcut sume fabuloase fără să dea socoteală. În anii '70, rock-and-roll-ul ajunsese industrie, publicul dependent, lumea permisivă. O (re)intoarcere la spiritul rebel încerca punkul. Indicatorul vânzării (+profitul)

îneca mișcarea în dulce surogat disco. Rafinamentele new-wave și synth-pop veneau deja din mecanismul showbiz, programatic și pragmatic.

Să ai un pop-star în staff-ul politic e o necesitate

Anii '80 au revigorat epopeea, cu Metallica & Megadeth. Anii '90 au immobilat-o și prosti-o, conferindu-i rol monden în panoplia snobilor. Supraviețuitorii ajung VIP, milionari cotați în „Forbes”, proprietari de insule, rețele TV, restaurante șic. Să mergi la un (mega)concert rock e trendy, să ai un pop-star în staff-ul politic (sau în familie) o necesitate, să iei masa cu posesorul unui trecut deochecat chestie de prestigiu & PR. Eroii de crepiti își mențin alura prin operații estetice, angajează profesioniști pentru pieptănat cătelui, cheltuiesc pe fleacuri sume ce-ar scăpa de inaniție județe vasiluiețe. Ce se întâmplă după 2000 arată că revolta a ajuns regulă, blugii uniformă, pletele stil, vânzările password. Rebelii sînt etaloanele unei lumi fără etaloane. Totul pre-definit, pre-fabricat, pre-meditat.

A frecvența spectacole de cabotini e o jignire pentru cine pretinde spirit viu, contestatar și obraznic, indiferent de vîrstă, nație sau poziție socială. Dar cum să le zici cabotini unora care produc orgasme sociale, cîntînd toată viața că n-au nici o satisfacție, deși au avut toate satisfacțiile posibile?

VERBA WOLAND

Ruxandra CESEREANU

Păpușile noastre de toate zilele

Se spune de cînd lumea că fetițele se joacă, în general, cu păpușile, iar băieții, cu mașinuțele (ei, da, dimensiunile își au și ele rostul lor în copilărie). Uneori însă lucrurile stau exact invers.

În ce mă privește, eu am fost o fetiță canonică, dacă mi se îngăduie să vorbesc astfel: m-am jucat cu păpușile, adică. Nu îmi aduc aminte să fi avut multe păpuși în copilărie: cred că aveam niște păpuși mici și medii (oricum, nu foarte multe), ca toată pudzeria de fetițe la vîrsta mea, pînă cînd a intervenit ceva: de un Sfînt Nicolae, părinții mei și-au dat toți banii ca să îmi cumpere o păpușă mare (deși nu uriașă), elegant îmbrăcată, șatenă, cu păr lung. O vreme mi-a fost teamă să mă joc cu Nicoleta (așa se numea sortita mea), ca să nu o stric cumva, păpușa aceea (cea mai mare pe care am avut-o vreodată) costase prea mulți bani și ar fi fost păcat. Apoi, după ce mi-am luat inima în dinți și am început să mă joc cu ea, mi-am dat seama că Nicoleta era o păpușă cumva matură, era mai mare decît mine, nu știu cum altfel să spun, așa că nu se prea potrivea să ne jucăm. Și nu ne-am mai jucat.

A doua păpușă de care îmi amintesc (și pe care o am și astăzi) era din cîrpă: tatăl meu mi-o adusese de la Milano, iar numele ei era/este Giuseppina. Avea părul tuns scurt (din ațe), ochi din nasturi, gura brodată, și era umplută cu cîlți. Mîinile și picioarele îi erau bufante, așa că se putea, la o adică, dormi pe Giuseppina. Păpușa adusă de la Milano era urîțică, dar foarte simpatică și veseloasă, drept care am iubit-o întotdeauna.

Totuși, „păpușă” pe care am utilizat-o cel mai mult în jocurile mele

din copilărie a fost un uriaș motan negru, încălțat cu botine ciclamen, pe care l-am ferfenițat de atîta hurdăcăială și zgîlțială. A fost cusut de nu știu cîte ori pe la stomac, ba chiar și botinele i-au fost reparate: cred că încă mai zace pe undeva, prin apartamentul părinților mei, chircit într-o pungă de plastic sau într-un sac, în cămară.

În sfîrșit, cea mai neobișnuită păpușă pe care o am actualmente este o mogildeață verde, parțial înformă: este o parodie de păpușă voodoo, adusă mie de la New York, de doi dintre studenții mei de la Jurnalism. Pe o parte, falsa voodoo este surifătoare (cu această parte poate fi folosită pentru presupusele vrăji bune), iar pe cealaltă parte este încrunțată (fiind folosibilă, lesne de-nțeleș, pentru presupusele vrăji rele). Falsa voodoo este dotată și cu ace albe și negre, de înfipt în timpul vrăjilor (ceea ce este peste poate de amuzant). Pe partea benefică, păpușa este inscripționată (în engleză) cu lucruri de genul: *Fall in Love, Good Hair Day, Dream Job, Nobel Prize, Win Lottery, Get a Life, True Happiness, Financial Windfall, Taxrefund, Great Sex*. În mod previzibil, pe partea presupusă a fi malefică este inscripționată cu lucruri de genul: *Lose Money, Guilt Complex, Paranoia, Bad Breath, Go Bald, No Sex, Computer Crash, Taxaudit, Hell Job, Trip to Dentist, Food Poisoning*. Cel mai simpatic accesoriu este însă *The Voodoo Handbook*, adică manualul de folosire al păpușii cu priceală, semnat de Voodoo Loo, născut în Haiti, specialist în studiul aerului condiționat și al reparațiilor de frigider!

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași” și „Gazeta de Sud”. Suplimentul se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași” și „Gazeta de Sud”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3. CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214111, fax: 0232/ 214111

Colectiv editorial: Emilia Chisoc, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor șef: George Onofrei

Redactor șef adjuncț: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Florin Iorga

Rubrici permanente:

Adriana Babeți, Marius Babias, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumar, Ruxandra Cesereanu, Mădălina Cocca, Daniel Cristea-Enache, Serban Foartă, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin Lăzărescu, Doris Mironescu, Ana-Maria Onisei, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu, Constantin Vică. Carte: Luminița Marcu, Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu. Muzică: Victor Eskensay,

Dumitru Ungureanu, Răzvan Tuța. Film: Iulia Blaga. Teatru: Mihaela Michailov. Arte vizuale: Matei Bejenaru. Caricatură: Lucian Amarii (Jup). Grafică: Ion Barbu. TV: Alex Savitescu.

Ediția Națională: Elena Vlădăreanu, R. Chiruța

Publicitate: Oana Asafiei, tel. 0232/ 252294

Distribuție / Abonamente: Mihai Sărbu, tel. 0232/ 271333. Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presii interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricărui Agențiu Rodipet din țară sau oricărui oficiu postal. Cîtitorii din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipet.ro.

Tarif de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îl aparține autorului. „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri NewsIn » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA
Luiza VASILIU

Ceai

Dacă să devii înțelept e la fel de greu pe cât e să prepari o ceașcă bună de ceai, atunci înțeleg de ce preferăm în mijlocul verii apa plată rece în locul unui ceai cald. Am zis „preferăm”, pentru că și eu sint dintre cei mai slabi de înger, care se lasă duși de nas de răcorirea instant. Recunosc, de câteva ori mai dau și pe la ceainărie, unde îmi ia vreo jumătate de oră ca să mă decid („verde, negru, de fructe, din ierburi, din China, din Rusia, din Japonia?”) și apoi încă jumătate ca să mă minunez de cât de gustoasă e varianta pe care am ales-o. Am și eu micile mele ceremonii legate de ceai, chiar dacă ele n-au nici o treabă cu originile băuturii.

Ceismul, aflu, „e, în ființa lui, o credință a ne-desăvârșirii, precum și o gingașă încercare de împlinire a ceva cu puțință în lucrul acesta cu neputință căruia îi zicem viață”. Hotărît lucru, sintem consumatori, nu cești, din cauza asta nu ne-a trecut nouă prin minte fraza de mai sus. I-a trecut, în schimb, lui Okakura Kakuzō, în *Cartea Ceaiului*, recent reeditată la Cartier.

Traducerea îi aparține lui Emanoil Bucuța, iar textul poate fi găsit și în *Itinerarii spirituale* (Ed. Meridiane, 1983), alături de-un Malraux și un de Madariaga. Însă recomand fără ezitare proaspata reeditare – îngrijită, scoasă pe hirtie de bună calitate, cu ilustrații în sepia. Adică una dintre cărțile care parca pot fi mai ușor făcute cadou decât altele. Scrisă cu erudiție, înțelepciune și poezie, *Cartea ceaiului* vorbește despre importanța artei ceaiului în Japonia, despre școlile diverse de preparare (ceai fier, băut sau opărit – noi ținem de cea din urmă variantă), despre arhitectura unei ceainării și economia ei decorativă, despre zen și tao, despre cât a priceput Occidentul din toate astea („Sintem zugrăviți ca trăind din mireasma lotusului, sau din șoareci și gândaci”, scria în 1906 Okakura Kakuzō). Am savurat cele 94 de pagini nipone ca pe o ceașcă de ceai de iasomie, hotărît să pun drept moto al Ențiclopediei o frază neașteptat de potrivită cu spiritul ei: „Cei ce nu pot să simtă în ei micimea lucrurilor mari sint făcuți să treacă cu vederea marea lucrurilor mici în ceilalți”.

ISSN 1584-8272

Și n-a mai fost moarte

De ce v-ați duce la librărie, premeditat, ca să vă cumpărați o carte despre moarte? Chiar și făcînd abstracție de numele și renumele autorului (José Saramago are în palmares Premiul Nobel pentru literatură, iar Harold Bloom spune despre el că e unul dintre puținii scriitori fundamentali încă în viață), subiectul (cam tabu) continuă să fie unul de care, dacă am putea fugi, am face-o mîncînd pămîntul. Și totuși, poate pentru că...

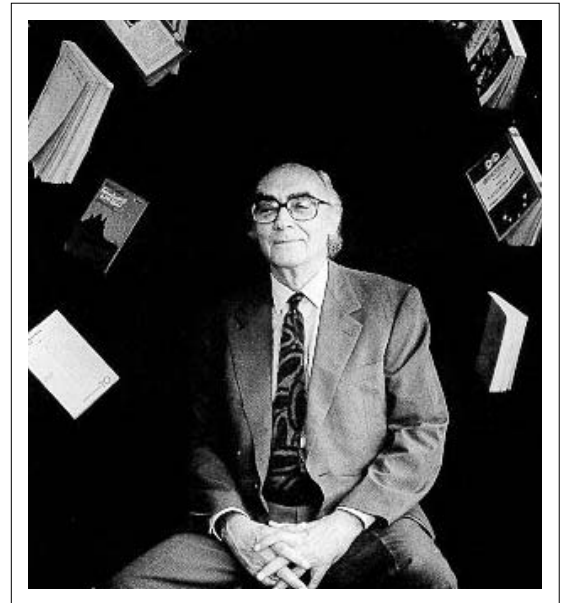
Ana-Maria Onisei

...moartea nu e un subiect elitist, ci unul cit se poate de tragic, lumesc, omenesc. Pentru că degajă acea fascinație a lucrurilor obscure, de care te simți atras cu o curiozitate masochistă. Poate pentru că nu cred că nu v-ați pus cel puțin o dată întrebarea: „Eu cum o să mor?” și pentru că, așa cum o spune Saramago însuși, trebuie să ne gîndim la moarte conștienți, ca la un lucru interiorizat, ca la o altă „ființă” pe care o purtăm cu noi și înlauntrul nostru zi după zi. Cartea despre care vă vorbesc, *Intermitențele morții* (Editura Polirom, 2007, traducere din limba portugheză de Georgiana Bărbulescu), e tare ca o cafea neagră. Experiența lecturii nu poate fi aici, oricît v-ați strădui, una detașată, atenția nu se poate îndrepta exclusiv către conținut și formă. E genul de experiență în care nu poți fi decît un cititor cu puteri slăbite de reacție: oricît de originală povestea, oricît de lucide și expresive paragrafele, în mîntea ta se cuibărește acea spaimă a lui „a nu avea scăpare”. Iar imaginația îți e deportată într-o lume în care anomalile ce par salvare te sufocă prin irealul lor.

Moartea nu-și mai face treaba, nu mai omoară

Căci cartea lui Saramago – să ne detașăm numai pentru alt: e printre cele mai re-

cente, a ieșit pe piața internațională în 2005 și deja e accesibilă cititorilor români doi ani mai tîrziu (ceea ce nu e un lucru de trecut cu vederea) – vorbește, de fapt (și aparent), despre absența morții. E povestea unei comunități (nenumite) în care moartea (da, unul dintre personaje) decide să-și înceteze activitatea. Nu-și mai face treaba, exact ca un funcționar revoltat din motive de sistem. În acest caz, nu mai omoară. Disperarea acestei stări de fapt se adună într-o alegorie cu accente filozofice și satirice: Saramago descrie, în frazele lui atât de personalizate, cum oamenii – de la filozofi la ciini – o iau razna în lipsa unui sfîrșit. Fiecare are propria variantă de salvare, unii trec granița pentru a aduce moartea bătrînilor și bolnavilor din familie, alții spun istorii cu morală despre tainele bătrîneții ori ale sacrificiului, filozofii lansează polemici despre „forme” morții... Dar, în tot acest timp, toți oame-

ni pendulează – la fel cum o fac și în prezența ei – între nevoia incredibilă și tristă de moarte și imposibilitatea de a se rupe de viață. Fie și cu teamă (pentru că, pe alocuri, cartea mai e și despre alegerile

dureroase pe care le facem în timp ce respirăm), citiți totuși cartea... A doua zi nu a mai murit nimeni”. Așa începe – și se termină – totul...

» „Pînă unde reușește să ajungă imaginația mea, mai văd încă o altă moarte, cea supremă, Care, Acea care va distruge universul, cea care într-adevăr merită numele de moarte, deși cînd se întîmplă asta nu va mai fi nimeni să-l pronunțe, restul despre care am vorbit pînă acum nu sint decît amănunte infime, chestiuni nesemnificative, Prin urmare, moartea nu e unică, conchise inutil ucenicul filozof, Este exact ceea ce am obosit să-ți tot explic, Cu alte cuvinte o moarte care e a noastră și-a suspendat activitatea. (...) Du-te și anunță pe toată lumea.” – José Saramago, *Intermitențele morții*

Amintirile mele din război (1)

Permiteți să raportez: plec în concediu. Pînă mă întorc înapoi la luptă, o să-mi țină locul cîteva dintre amintirile mele dintr-al doilea război mondial.

Sint soldat Mardare.

Cînd am auzit că a început războiul, culegeam ghiocei în pădure. Am sperat să prind un post la bucătărie sau orice fel de muncă din spatele frontului. Am nimerit în linia întâi. Dacă mă întrebați cîți oameni am împușcat la viața mea, vă voi spune că nu-mi amintesc de vreunul anume. Trăgeam la întîmplare. N-am văzut om să cadă de glonțul meu. Am fost convins că dacă merg

cu Dumnezeu înainte, dacă nu împușc pe nimeni, nici eu nu voi fi împușcat. Ce-mi amintesc e că pe vremea cînd luptam contra rușilor, uneori liniile de luptă erau atît de aproape, încît noi, dușmanii, puteam sta de vorbă prietenește. Nu era ordin să ne împușcăm, nu ne împușcăm.

Noi rupeam rusește, rușii rupeau românește.

– Rumunski! striga cîte un rus și ne împușcăm, un întreg încărcător în aer.

Adică ne arătau încotro să împușcăm, cînd vom primi ordin de tragere.

Descărcăm și noi cîte un încărcător în aer, semn că am înțeles.

Într-o noapte fără ordin de tragere, mîncam liniștit din gamelă, cu ochii ațîntiți în întunericul din care ne pîndeau rușii. S-a auzit un foc de pușcă. Unul singur. La scurt timp, m-a lovit peste frunte ceva ca o piatră. Am căzut de pe lada pe care stăteam mai mult de spaimă decît de lovitură.

Soldat Aldea de lîngă mine m-a ajutat să mă ridic, a căutat prin iarba și mi-a arătat un glonț:

– Uite, Mardare, un pic dacă era fierbinte asta, te duceai în pîzda mă-tii.

Sint mătușa Ileana. Eu din război atît îmi mai aduc aminte. Nemții erau

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

buni, ne dădeau ciocolată. Rușii erau răi. Pe bună dreptate li se zicea porci. Ne furau toate animalele din ogradă. Puneau oile la fierț în niște oale mari, întregi, cu tot cu lînă, fără să le mai curețe. Le mîncau, cum spunea mama, Dumnezeu s-o ierte, cu tot cu talangă. Singurul lucru bun pe care l-au adus rușii au fost cămilele. Nu mai văzusem așa ceva niciodată. Le țineau într-o sură la Bulancea. Am fost și eu și m-am uitat la ele. Astăzi, cînd povestesc, nimeni nu mă mai crede. Parcă, de cîte grozăvii au fost prin satul nostru, cămilele n-ar mai fi avut loc.

După război, în '45, a venit foametea. Mare pacoste. Fierbeam, de foame, și frunze de vișin. Primeam ajutoare doar cîteva rații de țărîțe. Fratele meu nu suportă țărîțe. Mai bine. Îmi dădea mie porția lui. Cît a ținut foametea, el a vînat o găină care, Dumnezeu știe cum, scăpase teafără din război. Era numai piele și os. Se sălbăticea. Și el, și găina. Fratele meu visa carne. Mă rog, visa la găina aceea numai piele și os. Îi puneam tot felul de căpăni. N-a prins-o. A murit, parcă, de scarlatină. Nu găina. El. Atît.